

Búkū Wŭngárá vé rĩ

Tã búkū rĩ vé rĩ ã ũlũngárá

Búkū Wŭngárá vé rĩ agá, í'dózú cápítã 1-20 gé, ũlũ ú'dógú'dógú Yāhúđĩ rĩ pi vé rĩ. Yāhúđĩ rĩ pi Múngú ĩpě kôpi adrii 'bá ívé ni. Yāhúđĩ rĩ pi vé tã í'dó 'i lókí búkū Í'dóngárá vé rĩ ní 'i dežú rĩ gé. Búkū Wŭngárá vé rĩ vé í'dóngárá gá, Yāhúđĩ rĩ pi rikí adrii túğērĩ rú Ĕjēpétō agá, 'bo Múngú yĩ kôpivé žingárá rá. Kúru Múngú ĩpě Mósē ri adrii Yāhúđĩ rĩ pi ní drĩkoma rú, jĩ Yāhúđĩ rĩ pi fũú Ĕjēpétō agásĩ ãmvé nĩ. 'Bo Yāhúđĩ rĩ pi ě ĩsúkí dō drĩwālã gí drããsĩyã, kôpi kã rií muų ãngũ ã'wí cínyáfã rú rĩ agásĩ ãngũ Múngú ní ezių kôpi ní Kãnánã vé rĩ gé 'dãá, kôpi nyakí ĩzãngã létĩ gé 'dĩgé ambamba. Kôpi gãkí tã Múngú vé rĩ 'duğá ngagá sĩ, 'bo kôpi kã muų caá írã Sĩnáyĩ vé rĩ drĩgé 'dãá, Múngú ní tãĩmbĩ sēžú Mósē ní kĩnĩ, lē 'bá rĩ pi ã 'dukí tãĩmbĩ rĩ ngaá sũ 'í ěsĩ ní lēé rĩ tĩnĩ. Búkū 'dĩri í'dókí sĩ cápítã 1-20, ĩmbĩtã ni cápítã 21-40.

Í'dózú 21-40 gé, Múngú lũ kĩnĩ kôpi ě ĩnjĩkí 'i, kôpi ã údékí vũrã, atala rĩ pi ě ĩjĩkí rí 'í ní ngá sēé ãnĩ, ãzini kôpi ě ĩjĩkí rí 'í ní rōbōņō zãá.

Ĭzãngã Ĭsērélē rĩ pi ní nyaá Ĕjēpétō gá rĩ

1 Yökóbũ ĩ ní zịĩ Īsērélē* rĩ vé anji āgō mu'bá ĩri be Ējēpētō gá 'dālē rĩ pi, 'bá ālu ālu mu ívé 'bá 'bētị āsámvú gé rĩ pi be, kōpivé rú pi 'dĩ:

² Rübénā 'i, Sīmīyónā 'i, Lévī 'i, Yúdā 'i,

³ Īsākārā 'i, Jēbūlúnā 'i, Bēnyēmīnē 'i,

⁴ Dánā 'i, Nāfātālī 'i, Gádī 'i, Āsérā sī.

⁵ Yökóbũ vé úyú mu'bá rĩ pi vé kālāfe céré pŭkŭ ézīrī. Kōpi cakí Yōsépā ri ịsụ ākūdē ĩri ri adri Ējēpētō gá 'dāá'dā.

⁶ Yōsépā pi ūdrākí ẹdrípịi be céré, úyú lókí 'dāri gé rĩ pi be céré.

⁷ 'Bo 'bá Īsērélē vé rĩ pi ízúkí kárákará āngŭ 'dāri gé, kōpi ícákí ũkpō be ambamba, kōpi gōkí gaá tré āngŭ Ējēpētō vé rĩ agá.

⁸ Kúru 'bāgú ú'dí Yōsépā vé tã nīipi kuyé ni ní gōzú mālŭngā Ējēpētō vé rĩ ruzú nī.

⁹ ĩri ní 'yozú ívé 'bá rĩ pi ní kīnī, “Īmi ndrekí drī ká, 'bá Īsērélē vé rĩ pi ízúkí nóni ambamba, kōpi ndēkí 'bā ũkpō sī rá.

¹⁰ Īmi ímúkí, 'bā ndākí létị kōpi ugazú, kōpi ē ízúkí rí kárákará ku, ā'diātāsīyā ẹ'dị 'de dō nī, kōpi ímú ĩ úmú 'bávé ari'ba rĩ pi be, kōpi ímú ẹ'dị 'dị 'bá be, kōpi ímú ápá fũ āngŭ nōri agásī rá.”

¹¹ Kúru 'bá ambugu Ējēpētō vé rĩ pi 'dukí 'bá Īsērélē vé rĩ pi 'bāá kuú tŭgērī rú, kōpi ũ'bākí 'bá Ējēpētō vé rĩ pi 'bá Īsērélē vé rĩ pi drīgé 'bá ambugu rú, mīkí kōpi rií ẹzị ũkpō ũkpō ni pi

* **1:1** 1:1 Īsērélē: Múngú gō Yökóbũ ā rú újā zịĩ Īsērélē. Rú Īsērélē 'dīri Ēbērē tị sī, ịrivé íffí, 'bá ũmbā fŭpịi kúpé sī Múngú be ni. 'Í lā Í'dóngará 32:28.

ngaá. Tùgērī rī pi sīkí jó ambugu ambugu ĩrá rú ni pi kūrū Pítómī vé rī agá, āzini Rāmāsēsē vé rī agá 'bāgú Ējēpétō vé rī ní.

¹² 'Bo ā rikí dō 'bá Īsērélē vé rī pi ọcçú múzú 'dini drāáāsīyā, kọpi rikí ízú múzú drīgélé, kọpi írékí ĩ adrii āngū Ējēpétō vé rī agásī céré. 'Bá Ējēpétō vé rī pi gōkí 'oó kọpi sī ũrī sī.

¹³ Mīkí kọpi rií ẹzị ũkpó ũkpó ni pi ngaá.

¹⁴ Mīkí kọpi rií ũtrētrē usaá gbāá bīrīkī rú, āzini rií ẹzị ngaá létị be āndiāndi ọmvú rī pi agásī, sē 'bá Īsērélē vé rī pi adrikí céré kuú āní ĩzāngā ĩzāngā rú.

¹⁵ 'Bāgú Ējēpétō vé rī ní Sīpúrā pi zizú Púwā be, ũkú 'dī'bée ri ũkú Ēbérē† vé tī'bá tītī rī pi ē ĩzā ko tīngará rī gé nī, ĩri ní 'yozú kọpi ní kīnī,

¹⁶ “Īmi dō ri ũkú Ēbérē vé rī pi ē ĩzā ko anji tīngará gá, sá kọpi ní rizú anji tizú rī gé, ĩmi ndrekí dō mváṅá rī ágóṅá, ĩmi 'dīkí ĩri drāá 'dīísí rá, dō mváṅá rī ũkúṅá, ĩmi kukí ā adri ídri rú.”

¹⁷ 'Bo ũkú ri'bá ũkú anji tī'bá rī pi ē ĩzā ko'bá tīngará sī 'dī'bée ní Múngú ri ĩnjī ĩnjī rī sī, kọpi 'dúkí tā 'bāgú Ējēpétō vé rī ní 'yoó ĩ ní 'dīri ẹzị ngazú kuyé, kọpi ú'dīkí anji āgō rī pi ũdrāá kuyé.

¹⁸ Kúru 'bāgú Ējēpétō vé rī ní ũkú 'dī'bée zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Īmi 'okí 'dini āsī? Īmi kukí anji āgōṅá rī pi ídri rú, ĩmi ú'dīkí kọpi kuyé āsī?”

† **1:15** 1:15 Ēbérē: Ābūrāmā ri Ēbérēgú. Īrivé mvá vé mvá Yókóbū ri gōkí zị Īsērélē, sá āzi sī ĩrivé úyú rī pi ĩ ri zị Ēbérē, sá āzi sī ĩ kpá zị anji Īsērélē vé rī pi. Sá Yēsū vé rī gé, ĩ ri kọpi zị Yāhúdī.

19 Ũkú ri'ba ũkú anji tí'ba rĩ pi ẽ ìzã ko'ba tĩngará sĩ 'dĩ'bée ní újázú 'bãgú rĩ ní kìnĩ, “Ũkú Ĕbéré vé rĩ pi adrikí sũú ũkú Ĕjēpétō vé rĩ pi tịnị ku. Kôpi ìvé anjina pi tí ìfũ mbêlêña. 'Bá kãdõ caá, 'bã ìsụ ãkũdê kôpi tĩkí gí.”

20 Múngú 'bã ẹsị múké ũkú ri'ba ũkú anji tí'ba rĩ pi ẽ ìzã ko'ba tĩngará sĩ rĩ pi ní, sê Ĭsērélē rĩ pi gōkí ízú mužú drīgélé.

21 Ũkú ri'ba ũkú anji tí'ba rĩ pi ẽ ìzã ko'ba rĩ pi ní Múngú ri ìnjĩ ìnjĩ rĩ sĩ, Múngú sê kôpi tịkí anjina rá.

22 'Bãgú rĩ ní gōzú tãimbị sēzú ívé 'bã rĩ pi ní kìnĩ, “Ĭmi ú'békí anji ãgõña Ĕbéré ũkú rĩ pi ní tị rĩ pi céré yĩ ãmbúgú dịpi dịdị Náyĩlĩ agá, 'bo ìmi kukí anji ũkúña rĩ pi ídri rú.”

2

Mósē vé tịngará

1 Lókí 'dãri gé, ágó ãzi sùrú Lévĩ vé rĩ agá, je ũkú sùrú ívé rĩ agá ũgõgõ.

2 Ũkú rĩ ní 'a ìsúzú, ĩri ní mváná rĩ tịzú ágóná. Kã ndreé mváná rĩ ùnyĩ be ambamba, ũzũ mváná rĩ caá mbãá be na.

3 'Bo kã áamá tí, 'í ícõ mváná rĩ ũzũú bã ku, ĩri ní wũrũgũ í'dúzú, ĩri ní rụ'ba ni ũmbízú ngá ùdri rú ni sĩ. ĩri ní mváná rĩ 'bãzú wũrũgũ rĩ agá, ĩri ní jizú zũzú yĩ ãmbúgú dịpi dịdị Náyĩlĩ jélé gá, lómí agá 'dãlé.

4 Mváná rĩ vé ọmvụpị mụ 'i zũú rará rú, tē rí ndreé, dõ tã ngóni ri ímụ 'i nga mváná rĩ rụ'ba gá nĩ.

5 Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rĩ vé mvá ũkú rĩ ní 'dezú mužú 'i jĩngará gá yĩĩ āmbúgú dīpi dīdī Náyĩĩ agá 'dālé, mvá ũkú rĩ ká caá yĩĩ gé 'dāá, ĩrivé túgērĩ ũkú rú rĩ pi ri ẹcị yĩĩ rĩ ā gārā gá sī. 'Bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ ní wūrũgũ rĩ ndrezú, ĩri ní ívé túgērĩzị ālu pēzú mužú wūrũgũ rĩ í'dúzú.

6 'Bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ ní wūrũgũ rĩ ẹ tị zịzú, ĩri ní mvá ágóná rĩ ndrezú wūrũgũ rĩ agá 'dāá, ĩri ri ngongo. Sē mvá ũkú rĩ ní ĩzāngā, ĩri ní 'yozú kīnī, “Mvāŋá nōri Ēbérē rĩ pi vé ni.”

7 Kúru mvāŋá rĩ vé ómvúpi ní ĩri zịzú kīnī, “Mí ā'yī rá mâ mu mí ní ũkú Ēbérē vé ni bīĩ, ā jị rí mí ní mvāŋá rĩ úcé?”

8 'Bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ ní 'yozú kīnī “'Í mu bīĩ.” Kúru mvāŋá rĩ vé ómvúpi ní mužú mvāŋá rĩ vé ẹndrẹpi ĩri típi rĩ bīzú ímúzú.

9 Mvāŋá rĩ vé ẹndrẹpi ká ícá 'bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ vúgá nōlé, mvá ũkú rĩ ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Í jị má ní mvāŋá nōri úcé, mvāŋá rĩ ku dō bā gí, mí íjị ĩri ĩgōó má vú nōlé, ma ímụ mí ũfē rá.” Mvāŋá rĩ vé ẹndrẹpi ní kúru mvāŋá rĩ jịzú úcézú.

10 Mvāŋá rĩ ká mbaá ícá āmbúgú gí, ẹndrẹpi ní ĩri jịzú gōzú 'bāgú rĩ vé mvá ũkú rĩ vúgá 'dālé. Mvā ũkú rĩ ní mvāŋá rĩ 'duzú 'í ní mvá ágóná rú. ĩri ní rú ni 'dazú Mósē 'i, kīnī, “Má ísē ĩri yĩĩ agalésĩ.”

Mósē ápá muụ Mīdīyānā gá

11 Mósē ká mbaá ícá āmbúgú gí, ú'dú ālu, 'de muụ ívé 'bá Ēbérē vé rĩ pi úndré, ca ísú 'bá rĩ

pi ri ẽzị ũkpó ũkpó ni pi nga. Ỉri ní Ẽjẹ̀pétògú ndrezú, ỉri ri ívé 'bá Ẽbéré vé ni ũgbā.

12 Mósè ní àngũ úndrészú 'í gārā gá sī kúrụ, ndre 'bá āzi 'í gārā gá 'dǎáyo, ỉri ní Ẽjẹ̀pétògú rĩ 'dìzú drāzú, ỉri ní cinyáfā kùzú drị ni gé.

13 Kā muụ caá drụ 'dínì, Mósè gō muụ ívé 'bá rĩ pi ndreé. Kā caá 'dǎlé, ịsụ kpá 'bá ỉrị Ẽbéré vé ni pi ri ũmbā fu ỉ drịkā sī. Mósè ní 'yozú ágó tǎ ā ndụ 'í dọpì rĩ ní kīnī, “Mi ri mí ọgúpì ri fu ǎsĩ?”

14 Ágó tǎ rĩ ā ndụ 'í dọpì rĩ ní 'yozú kīnī, “ǎ'di 'bǎ mi ǎmbúgú rú rii 'bávé tǎ lị nĩ? 'Í lē ma 'dị sũ mí ní Ẽjẹ̀pétògú rĩ 'dị drǎá rĩ tịnì?” Tǎ 'dĩri sē Mósè ní ỉrị ambamba. Ỉri ní ụsụzú ẹsịsílé sī kīnī, “Tǎ má ní 'oó rĩ 'bá rĩ pi nịkí gí.”

15 'Bǎgú Ẽjẹ̀pétò vé rĩ kǎ tǎ 'dĩri yị, lē kōdō lẹtì ndǎá Mósè ri 'dìzú drāzú rá. 'Bo ịsụ Mósè nga ápá muụ adrii rǎrá rú Mīdīyǎnǎ gá gí, Mósè kǎ caá Mīdīyǎnǎ gá 'dǎlé, mu úrì kuú kídì tị gé.

16 Átálágú āzi Mīdīyǎnǎ vé ni, rú ni Yétērō 'i, ỉri anjì ũkú be ẹzịrị. Anjì ũkú 'dĩ'bée jìkí ỉrivé ndrị rĩ pi kǎbìlō rĩ pi be muụ yị mvụ.

17 'Bá ụrukọ ndrị ụcé'bá ni pi ícákí ímụ kọpì údró yị rĩ tị gé sī 'dĩsĩ rá. 'Bo Mósè ní ngazú ụrụ, ỉri ní anjì ũkú 'dĩ'bée ẹrìzú, ỉri ní yị sězú mvuzú kọpivé ndrị rĩ pi ní.

18 Anjì ũkú rĩ pi kǎ mvií caá ỉ ẹtẹpì Rēúlē vúgá 'dǎlé, ỉri ní kọpì zìzú kīnī, “Ỉmi ímvíkí ǎndrũ ịnógósì 'dínì ǎsĩ?”

19 Kọpì ní újázú ỉri ní kīnī, “'Bá ịsúkí Ẽjẹ̀pétògú āzi kídì rĩ tị gé 'dǎlé, pa 'bǎ 'bá ndrị ụcé'bá rĩ

pi drígé sī, ĩbē yīī sēé mvụú 'bávé ndrīī rī pi ní, āzini kābīlō rī pi ní.”

²⁰ Yétērō ní kōpi zịzú kīnī, “Īri íngǎá? Īmi kukí ĩri 'dǎlé āsī? Īmi gōkí mvụú ĩri bīī, ē ímụ rí ngá nyaá.”

²¹ Mósē ā'yī adrií Yétērō vé āngá 'dǎá rá, Yétērō ní ívé mvá ũkú Sīpúrǎ ri sēzú jezú Mósē ní ũkú rú.

²² Sīpúrǎ ní Mósē ní mvá ágó tịzú. Mósē ní 'yozú kīnī, “Ma jākā āngū nōri gé, ma ĩri ā rụ 'da Gērēsómǎ 'i.” Ífífí ni jākā.

²³ Vudrī ni kǎ vụú ílí be āco, 'bāgú Ējēpétō vé rī ní drǎzú. 'Bo rikí nyo 'bá Īsērélē vé rī pi ọcụú mvụzú drígelé. 'Bá Īsērélē vé rī pi rikí ngoó Múngú ẹnđrẹtị gé, Múngú ā ko rí ĩ ĩzǎ bēnī. Kōpivé ngongará ca Múngú vúgá 'dǎlé rá.

²⁴ Múngú yị kōpivé ngongará rá, ĩri ní ívé ũndī 'í ní rụy Ábūrámǎ be Īsákǎ be, Yōkóbū be rī ā tǎ ígázú.

²⁵ Múngú ndre 'bá Īsērélē vé rī pi vé ĩzāngǎ rií nya rī, tǎ ni fi éşí ni gé ambamba.

3

Múngú átá Mósē be

¹ Ụ'dú ālu, Mósē ri ényẹpị Yétērō* átálágú Mīdīyánǎ vé rī vé kābīlō pi úcé ndrīī rī pi be, jị ānyāpá rī pi āngū ā'wí cínyáfǎ rú rī gé, írǎ Múngú vé rī gé Sīnáyī gé 'dǎá.

* **3:1** 3:1 Yétērō: Yétērō vé rụ āzi Rūwélē 'i. 'Í lǎ Wüŋgára 2:18.

2 Mālāyīkā Úpí† Múngú vé rĩ ní 'i 'i 'dazú Mósē ní ācí dīipi pẹti amuúpi kũmvũ ni agá 'dāá. Mósē ndre ācí rĩ ri dīi pẹti amuúpi kũmvũ rĩ agá 'dāá, 'bo pẹti rĩ ve kuyé.

3 Mósē ní ũsũzú kīnī, “Tā 'i 'oópi 'dīri ũkụ ni á ndre kuyé, á lě ma útrú ĩnyinjá muú ndreé mâ mị sī, ngá sēepi pẹti amuúpi kũmvũ rĩ ní vezú ku rĩ ā'di.”

4 Úpí Múngú kã ndreé Mósē útrú 'i ĩnyinjá ācí riipi dīipi 'dīri ndreé, Múngú ní Mósē ri zizú pẹti ācí ní rií dīi 'a ni gé rĩ agá 'dāá kīnī, “Mósē! Mósē!”

Mósē ní ā'yīzú kīnī, “Ma nō.”

5 Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Mí ítrú mi ĩnyinjá nōó ku, 'í nje mívé mǝrǝkú mí pá gá sī rá, ā'diātāsīyā vūrā mí ní pá tuzú 'dīri vūrā uletere ni.”

6 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Ma Múngú mí ẹ'bīpī vé rĩ, Múngú Ābūrāmā vé rĩ, Múngú Īsākā vé rĩ, Múngú Yōkóbū vé rĩ.” Mósē ní kúru drī 'bāzú 'i mị ọzũzú āní cí, ā'diātāsīyā 'o ũrī sī Múngú ẹ ẹndrẹti ndrengára sī.

7 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Á ndre ĩzāngā mávé 'bá rĩ pi ní nyaá Ējēpētō agá rĩ gí. Á yī kōpívé ngongára ĩ ní rizú kōpi ọcũzú túgẹrī rĩ vé tā gí, ĩzāngā kōpi ní nyaá rĩ ā tā fi má ẹsị agá ambamba.

---

† 3:2 3:2 Úpí: Ēbērē tị sī, Múngú zị 'i rụ Yáwē, íffí ni, Múngú adriipi muúzi 'dáni'dáni rĩ 'i. Kẹlịkọ tị sī, 'bā Yáwē ri zị Úpí. Ī ịsụ lā Búkú Í'dóngára vé rĩ agá, Wüŋgára vé rĩ agá, Rụta vé rĩ agá, āzini Yónā vé rĩ agá.

8 Kúru má ísí ímú kôpi paá 'bá Ęjêpétô vé rĩ pi drígé sĩ, kôpi íjízú ífüzú ämvé ängü Ęjêpétô vé rĩ agásĩ, ma kôpi jì mü ängü múké wälâ ni gé, ängü 'dãri agá, lé anigé, äzini õnyú anigé, ängü 'dãri 'bá Kãnánã vé rĩ pi vé ni, 'bá Hítĩ vé rĩ pi vé ni, 'bá Ämórã vé rĩ pi vé ni, 'bá Pêrízĩ vé rĩ pi vé ni, 'bá Hívĩ vé rĩ pi vé ni, 'bá Jêbúsĩ vé rĩ pi vé ni.

9 Á yì ngongará 'bá Ĭsêrelê vé rĩ pi vé rĩ gí, á ndre õcũngará 'bá Ęjêpétô vé rĩ pi ní kôpi õcüzú rĩ gí.

10 Kúru nóni á lē mi pēé, 'í mü 'bägú Ęjêpétô vé rĩ vúgá 'dälé, mí íjì mávé 'bá Ĭsêrelê vé rĩ pi ífũü Ęjêpétô agásĩ ämvé."

11 'Bo Mósē ní 'yozú Múngú ní kĩnĩ, "Ma ä'di 'i ícôpi muúpi 'bägú Ęjêpétô vé rĩ vúgá 'dää, 'bá Ĭsêrelê vé rĩ pi íjìpi ífũüpi Ęjêpétô agásĩ ämvé?"

12 Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Ma adri mí be trú. Ngá ícôpi i'daápi kĩnĩ á pē mi nĩ rĩ, mí íjì dō 'bá rĩ pi ífũü Ęjêpétô agásĩ rá, ĩmi ímú ma ĩnjĩ írã nōri drígé nōgó."

13 Mósē ní 'yozú Múngú ní kĩnĩ, "Á mü dō 'yoó 'bá Ĭsêrelê vé rĩ pi ní, 'Múngú ĩmi é'bípìjì vé rĩ ìpē ma ímúzú ĩmi vúgá nōó nĩ,' kôpi zíkí dō rú ni ä'di 'i, mâ lū kôpi ní ngóni?"

14 Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, "'BÁ RĨ MA 'I. 'Í 'yo 'bá Ĭsêrelê vé rĩ pi ní 'dínì. "BÁ RĨ MA 'I, ìpē ma ímúzú ĩmi vúgá nōó nĩ.' "

15 Múngú gō 'yoó Mósē ní dǐjì kĩnĩ, "'Í 'yo 'bá Ĭsêrelê vé rĩ pi ní, 'Úpì, Múngú ĩmi é'bípìjì vé

rĩ, Múngú Ābūrámā vé rĩ, Múngú Īsákā vé rĩ, Múngú Yōkóbū vé rĩ ĩpē ma ímúzó ĩmi vúgá nŏó nĩ.' Rụ 'dĩri mávé adriípi mužú 'dáni'dáni rĩ, úyú ĩmi vúdrĩ gé rĩ pi céré, kŏpi ā rikí mâ rụ zĩ 'dĩni.

16 "Í mụ ambugu Īsērélē vé rĩ pi traá trú vūrā ālu gé, 'í 'yo kŏpi ní, 'Úpí Múngú ĩmi é'bĩpĩ vé rĩ, Múngú Ābūrámā vé rĩ, Múngú Īsákā vé rĩ, Múngú Yōkóbū vé rĩ i'da 'i má ní, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Á 'bā mị rizú ĩmi ndrezú, á ndre tā ĩ ní 'oó ĩmi ní ũnjĩ Ĕjēpētō gá 'dĩlé rĩ rá.

17 Ándúró má ẹzi, má kĩnĩ, ma ĩmi íjĩ ĩfũ ĩzāngā ĩmi ní nyaá ũnjĩ ũnjĩ āngũ Ĕjēpētō vé rĩ agá 'dāá rĩ agásĩ āmvé, ma ĩmi jị mụ adri āngũ 'bá Kānānā vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, 'bá Hífĩ vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, 'bá Āmórā vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, 'bá Pērízĩ vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, 'bá Hívĩ vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, āzini 'bá Jēbúsĩ vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé. Āngũ 'dāri agá, lé anigé, āzini ọnyú anigé." '

18 "Ambugu Īsērélē vé rĩ pi mi yị rá. Kúru ĩmi 'dekí mụ ambugu Īsērélē vé rĩ pi be 'bāgú Ĕjēpētō vé rĩ vúgá 'dāá, ĩmi 'yokí ĩri ní, 'Úpí Múngú Ĕbérē rĩ pi vé rĩ i'da 'i 'bá ní rá. Mí ọyụ 'bā ẹcĩ tuú mužú ụ'dụ na āngũ ā'wí cínyáfā rú rĩ gé 'dāá, 'bā mụkí rí rŏbŏnŏ zāá Úpí Múngú 'bávé rĩ ní.'

19 'Bo á nị rá, 'bāgú Ĕjēpētō vé rĩ ícŏ ĩmi ā'yĩ mụ ku, 'bākí dŏ tā ũkpŏ ũkpŏ drĩ ni gé ká.

20 Kúru ma mâ drị inga 'bá Ĕjēpētō vé rĩ pi gbāzú ānĩ, ma tā āyāzú āyāyā ni 'o āndíāndí kŏpi āsámvú gé. Vúdrĩ ni gé, ĩri ĩmi ọyụ mužú rá.

21 “Ma sē 'bá Ējēpētō vé rī pi ē ẹsị ri adri ĩmi ní múké, ĩmi kádō fūú mužú, ĩmi fúkí mužú drị be kólòmgbó rú ku.

22 Ūkú ālu ālu Īsērélē vé rī ā mu ngá ĩ ní údé aya ọgú 'bá ọgúọgũ ni pi sī, dábũ sī, āzini bōngó ũnyī be ni pi zị 'bá ívé jó ā gārā gá rī pi vúgá, āzini ā zị 'bá ívé 'bẹtị āsámvú gé rī pi vúgá, ĩmi úsúkí rí ĩmivé anji āgō rī pi, anji ũkú rī pi be ānī. ĩmi kádō fūú āngũ Ējēpētō vé rī agásī, ĩmi wúkí ngá 'dī 'bée ārēvú céré mužú ĩndī.”

4

Múngú sē Mósē ní ũkpō tā āyāzú āyāyā ni 'ozú

1 Kúru Mósē ní újázú Úpí Múngú ní kīnī, “Bo 'bá Īsērélē vé rī pi ā'yīkí dō ma ku, kọpi yīkí dō mávé tā ku, 'yókí dō kīnī mí índré má ẹndrẹtị gé kuyé, mâ 'o rí ngóni?”

2 Úpí Múngú ní ĩri zịzú kīnī, “Ngá mí ní ruú mí drịgé 'dīri ā'di?”

Īri ní újázú kīnī, “Ngá rī túré.”

3 Úpí Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Í 'be ĩri vūgá 'dāá.” Mósē ní túré rī 'bezú vūgá 'dāá, túré rī ní ufuzú ĩnị rú, Mósē nga ápá rá.

4 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mí drị, 'í ru ĩnị rī ā só.” Kúru Mósē ní ĩnị rī vé só ruú, ĩnị rī ní gōzú ufuzú túré rú ũzi.

5 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Í 'o tā 'dīri, 'bá Īsērélē vé rī pi ē ẹ'yīkí rí 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú kọpi ẹ'bípị vé rī, Múngú Ābūrāmā vé rī, Múngú Īsákā vé rī, Múngú Yōkóbũ vé rī 'da 'i mí ní rá.”

6 Kúru Úpí Múngú ní gōzú 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mī drī mívé bōngó akoóko rī agá 'dāá.” Mósē ní 'i drī suzú ívé bōngó akoó rŭkŭ rī agá 'dālé, kã 'i drī ínǰé āmvé nŏó, ũfú fu drī ni mveé kú gbũ.

7 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mī drī gōó bōngó akoóko rī agá 'dāá dī.” Mósē ní 'i drī suzú bōngó akoó rŭkŭ rī agá 'dāá, kã 'i drī ínǰé āmvé nŏó, drī ni gō ícá ule, sŭ ũkŭ rī tīnī.

8 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Kôpi ā'yīkí dō mi kuyé, dōku kôpi ũsŭkí dō tā mī ní 'oó āyāzú āyāyā drīdrī 'dāri kuyé, kôpi ícá tā āyāzú āyāyā mī ní 'oó vúlé nŏri ā'yī rá.

9 'Bo kôpi ā'yīkí dō tā āyāzú āyāyā ĩrī 'dī'bée kuyé, dōku kôpi yīkí dō tā mī ní 'yoó rī kuyé, mī ĩbē yī āmbúgú dīpi dīdī Náyīlī vé rī dāá nyŏŏkŭ drīgé 'dāá. Yī mī ní ĩbēé yī Náyīlī vé rī agá dāá nyŏŏkŭ drīgé 'dīri gō 'i újá ārí rú.”

10 'Bo Mósē ní gōzú újázú Úpí Múngú ní kīnī, “Á Úpí Múngú, í'dózú ínŏgŏsī, á nī átángá átá be múké ku, mâ ádra ẹnǰẹnǰī, ma ri a'bu a'bu.”

11 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Ã'di ri sē 'bá ri ícá átángá átá nī, dōku átá ku nī? Ã'di ri sē bī ni ri tā yī nī, dōku bī ni yī tā ku nī? Ã'di ri sē mī ni ri āngŭ ndre nī, dōku mī ni ndre āngŭ ku nī? 'Bá rī adri ma Úpí Múngú 'i kuyé?

12 'Í mŭ, ma mī ĩzā ko, mī ícá átángá rī átá rá, ma tā rī ímbá mī ní, mī ícá átángá rī átá rá.”

13 Mósē ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Á Úpí Múngú, 'í pē 'bá āzi mŭzú áyu.”

14 Kúru jĩkó ní 'dezú Úpí Múngú agá, ĩri ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, “Mí édrĩpĩ Ārónā Lévígú rĩ 'dāáyo? Á nĩ rá ĩri ícó átá múké rá. ĩri nóni ri ímú mí vúgá nólé. Kādō mi ndreé, ésì ni ri adri āyĩkō sī.

15 Mí ícó tā mí ní lēé átá rĩ ũlũ ĩri ní rá, ma ĩmi ĩzā ko ĩrĩtró átángá rĩ sī rá, āzini ma ĩmi ímbá tā ĩmi ní lēé 'oó rĩ sī rá.

16 Ārónā ri átángá rĩ átá 'bá rĩ pi ní mĩ vūrā gá nĩ, sũ mí ní kōdō átá nĩ rĩ tĩnĩ, mi adri ĩri ní sũ Múngú tĩnĩ, mi átángá ĩri ní lēé átá rĩ ũlũ ĩri ní nĩ.

17 'Í 'dụ túré 'dĩri mụzú mí drígé sī ĩndĩ, 'í 'o tā āyāzú āyāyā ni ānĩ.”

Mósē mvi gōó Ējēpētō gá

18 Kúru Mósē ní 'i újázú gōzú ényépi Yétērō vúgá 'dālé, ĩri ní 'yozú Yétērō ní kĩnĩ, “Mí ọyụ ma, á lē gōó mụy Ējēpētō gá má é 'dípáa pi ndreé, kōpi dō idri rú.”

Yétērō ní 'yozú kĩnĩ, “'Í mụ, tākiri ā adri mí be.”

19 Mósē ní drĩ adrii Mĩdīyánā gá 'dālé rĩ gé, Úpí Múngú ní átázú ĩri ní kĩnĩ, “'Í gō vúlé Ējēpētō gá 'dālé ũzi, 'bá lē 'bá mi 'dị 'bá rĩ pi ũdrākí gí.”

20 Kúru Mósē ní ívé ũkú 'dụzú anjíná rĩ pi be 'bázú dōngí úgóró gá, kōpi ní mụzú Ējēpētō gá 'dālé. 'Dụ túré Múngú ní 'yoó ā jì rĩ mụzú ĩndĩ.

21 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, “'Í gō dō Ējēpētō gá 'dālé gí, mĩ nĩ múké 'yozú kĩnĩ, ũkpō má ní sēé mí ní 'dĩri, lē mĩ 'o tā āyāzú āyāyā ni

pi 'bāgú rĩ ẽ ɛndrɛtɪ gé. 'Bo ma sɛ ĩrivé ɛsɪ ri te te, ícɔ 'bá rĩ pi ɔyɔú mɔzú ku.

22 Kúru 'í 'yo 'bāgú rĩ ní, 'Tā Úpí ní 'yoó rĩ ĩri 'dĩni, ĩsɛrélɛ ri mávé mvá ágɔ káyú rĩ.*

23 Ándúró á 'yo mí ní, má kīnī, “Mí ɔyɔ mávé mvá ágɔ, ā mɔ rí ma ĩnjĩ,” 'bo mí gā ĩri ɔyɔgá sī, kúru ma mívé mvá ágɔ káyú rĩ 'dị drā rá.’ ”

24 Vūrā Mósɛ pi ní lazú rĩ gé, Úpí Múngú ícá ímɔ Mósɛ ri ĩsú, lɛ kôdô Mósɛ ri 'dị drā 'dĩsĩ rá.

25 Sīpúrā ní ĩlĩ í'dúzú ívé mvá ágɔ rĩ vé ágélé ẽ tị lizú ānĩ.† ĩri ní lā'bú rĩ ĩkpázú Mósɛ pá gá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Árĩ ĩfũúpi 'dĩri úmú nóni 'bávé ājɛ mí be rĩ ícá ngá ālu gí.”

26 Kúru Úpí Múngú gô Mósɛ ri 'dị kuyé. Sīpúrā ní 'yozú kīnī, “Ágélé ẽ tị má ní lị 'dĩri pa mi drā sịgɛ sī gí.”

27 Úpí Múngú ní 'yozú Ārónā ní kīnī, “'Í mɔ āngũ ā'wí cínyáfā rú rĩ gé 'dāá, ĩmi mɔkí rí ĩmi ĩsú Mósɛ be.” Kúru Ārónā ní mɔzú Mósɛ ri ĩsúzú írā Múngú vé rĩ drĩgɛ 'dālɛ, kôpi ní ĩ u'dezú ɛzizú bɛdrĩ sī.

28 Kúru Mósɛ ní tā Úpí Múngú ní 'i pɛzú mɔzú Ĕjɛpétô gá rĩ ũlúzú Ārónā ní céré, āzini ũkpô

* 4:22 4:22 ĩsɛrélɛ ri mávé mvá ágɔ káyú rĩ: Múngú kīnī 'bá ĩsɛrélɛ vé rĩ pi ārɛvú céré ívé mvá ágɔ káyú rĩ. † 4:25 4:25 Ágélé ẽ tị ŋgára: Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anjĩ āgô Ābūrāmā vé rĩ pi adrikí dō caá ɔ'dú ārô gí, lɛ ā úlĩkí kôpi ā ágélé ẽ tị rá, lúzú kīnī, kôpi anjĩ Múngú vé ní. 'Bá rĩ ā'yĩ dō 'í ágélé ẽ tị sɛé lị gí, ĩri tājmbị Mósɛ vé rĩ 'dɔ nga. 'Í lā 'Ídóngára 17:9-14; ɛzị 15:1-5.

Múngú ní sěé 'í ní tã äyãzú äyãyã ni 'ozú rĩ ùlũzú ìri ní.

²⁹ Kúru Mósě pi ní 'dezú mužú Ārónã be Ĕjěpétō gá 'dãlé. Kôpi ní ambugu Īsěrelē vé rĩ pi úmúzú céré vũrã ãlu gé.

³⁰ Ārónã ní tã Úpí Múngú ní 'yoó Mósě ní rĩ ùlũzú kôpi ní céré. Kúru Mósě ní tã äyãzú äyãyã ni 'ozú 'bá rĩ pi ẹndrẹti gé.

³¹ 'Bá rĩ pi ẹ'yĩkí tã Ārónã ní átá rĩ rá. Kôpi ká nǎi áamá 'yozú kǐnĩ Úpí Múngú ũsũ ìvé tã gí, ãzini ndre ìvé ìzãngã gí, kôpi ní kũmúci ùtĩzú, ì drĩ s̄izú vũgá Úpí Múngú ri ìnjĩzú.

5

Mósě pi Ārónã be muží átá 'bãgú Ĕjěpétō vé rĩ ní

¹ Mósě pi Ārónã be, kôpi ní 'dezú mužú 'bãgú Ĕjěpétō vé rĩ vũgá 'dãlé. Kôpi ní 'yozú ìri ní kǐnĩ, “Úpí Múngú Īsěrelē rĩ pi vé rĩ kǐnĩ, ‘Lě mí ọyụ 'bá mávé rĩ pi fũú nǎosĩ rá, kôpi ã muží rí ũmũ údé ma ìnjĩzú ãngũ ã'wí cínyáfã rú rĩ gé 'dãá.’ ”

² 'Bãgú rĩ ní 'yozú kôpi ní kǐnĩ, “Úpí Múngú ìmi ní 'yoó mà 'dụ ìrivé tã ngaá, mà ọyụ 'bá Īsěrelē vé rĩ pi fũú nǎosĩ rá 'dĩri ã'di 'i? Á nǎi Úpí Múngú 'dĩri kuyé, má ọyụ 'bá Īsěrelē vé rĩ pi fũú nǎosĩ ãluńani ku.”

³ Mósě pi Ārónã be, kôpi ní 'yozú 'bãgú rĩ ní kǐnĩ, “Múngú Ĕbérē rĩ pi vé rĩ, i'da 'i 'bá ẹndrẹti gé rá. Mí ọyụ 'bã fũú nǎosĩ rá, 'bã tukí rí ẹc̄i ú'dú na ãngũ ã'wí cínyáfã rú rĩ agásĩ, 'bã muží

rí rōbōṅṅō zāá Úpí Múngú 'bávé rĩ ní, 'bá mụkí dō ku, ĩri drā ũnjí ĩpē 'bá drīgé, dōku ĩri ari'ba ĩpē ímú 'bâ ú'dí ũdrā rá."

⁴ 'Bo 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ní 'yozú kīnī, "Mósē, ĩmi Ārónā be, 'bá rĩ pi ri ẹzị ngá pírí, ngá ĩmi ní lēzú kōpi jizú mụzú rá rĩ ã'di? ĩmi gōkí vúlé ẹzị gé 'dāá."

⁵ Kúru 'bāgú rĩ ní 'yozú kīnī, "Ĩmi ndrekí drī ká, 'bá Īsērélē vé rĩ pi ízúkí nóni ambamba, ĩmi lēkí kōpi ã ngakí ẹzị ku!"

⁶ Ụ'dụ ālu ālu 'dāri sī, 'bāgú rĩ ní tǎimbị sēzú 'bá ẹzị ũlū 'bá tųgęrī rĩ pi ní rĩ pi ní, āzini Īsērélē ĩ ní ũpēé ũ'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rĩ pi drīgé rĩ pi ní kīnī,

⁷ "Nóni ã sēkí ásé ĩ ní rizú bīrīkī vé ũtrētrē tuzú rĩ 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní dījī ku. Kōpi ã mụkí ĩngá ndāá nī.

⁸ 'Bo ĩmi 'bākí kōpi ã gbākí bīrīkī rĩ vé kālāfe caá gbā ándúrú kōpi ní gbāá drīdrī rĩ pí, lē kōpi ã gbākí kālāfe ni mādāṅá ku. Kōpi kpūnūkū rú, kōpi ní rizú útrézú ānī kīnī, 'Mí ọyụ 'bá fūú nōósí rá, 'bá lēkí mụy rōbōṅṅō zāá 'bávé Múngú ní.'

⁹ ĩmi 'bākí kōpi ã ngakí ẹzị ũkpó ũkpó ni pi, kōpi ã rikí pá tuú tēé ríí tǎ ũnjō vé 'dīri yījī ku."

¹⁰ Kúru 'bá ẹzị ũlū 'bá tųgęrī rĩ pi ní rĩ pi, Īsērélē 'í ní ũpēé ũ'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rĩ pi drīgé rĩ pi be, kōpi ní fūzú mụzú átángá 'bāgú rĩ ní 'yoó rĩ ũlūzú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní kīnī, "'Bāgú rĩ 'yo 'dīni kīnī, 'Á gō ĩmi ní ásé bīrīkī vé ũtrētrē tuzú ni sēé dījī ku.

11 Īmi mụkí ndǎá ĩmi ngúlúpí sǐ, vǔrǎ ĩmi ní ícózú ísúzú rá rǐ gé. 'Bo lě ĩmi gbǎkí bǐrǐkǐ rǐ vé kǎlǎfe caá gbǎ ándúró ĩmi ní gbǎá drǐdrǐ rǐ pí.'

12 Kúru 'bá rǐ pi ní ayizú mụzú ásé bǐrǐkǐ vé ũtrētrē tuzú rǐ ndǎ be āngũ Ējēpētō vé rǐ agásǐ.

13 'Bá ẹzǐ ũlũ'bá tųgẹrǐ rǐ pi ní rǐ pi rikí tųgẹrǐ rǐ pi mǐí rií ẹzǐ rǐ ngaá ũkpō sǐ. Kọpi ri 'yo tųgẹrǐ rǐ pi ní, "Lě ụ'dú ǎlu ǎlu, ĩmi gbǎkí bǐrǐkǐ rǐ gbǎ ándúró ĩmi ní rií gbǎá 'bá ní rií ĩmi ní ásé bǐrǐkǐ tuzú rǐ sěe nǐ rǐ pi."

14 'Bǎgú rǐ vé 'bá ẹzǐ ũlũ'bá rǐ pi rikí 'bá Īsērélě vé ĩ ní ũ'bǎá ambugu rú rǐ pi ũgbǎá, kọpi rikí 'yoó kǐnǐ, "Í'dózú ájée ícázú ǎndrũ, ĩmivé 'bá rǐ pi gbǎkí bǐrǐkǐ rǐ gbǎ ándúró rǐ pí kuyé ǎsǐ?"

15 Īsērélě ĩ ní ũpěe ũ'bǎá 'bá ambugu rú Īsērélě rǐ pi drǐgé rǐ pi ní 'dezú mụzú 'bǎgú rǐ vúgá 'dǎlé, kọpi ní ĩri mǎzú drǐ ĩrǐ sǐ kǐnǐ, "Bǎ ǎtí'bá mívé nǐ, mi ri 'bá 'o 'dǐnǐ ǎsǐ?"

16 'Bá ẹzǐ ũlũ'bá rǐ pi gǎkí 'bá ní ásé ũtrētrē tuzú rǐ sęgá sǐ, kọpi ri 'yo 'bá gbǎkí bǐrǐkǐ, kọpi dǐ ri 'bá ũgbǎ be, tǎ ũnjǐ 'dǐri, 'bá mívé rǐ pi ri íjǐ 'bá drǐgé nǐ."

17 'Bǎgú rǐ ní újázú kọpi ní kǐnǐ, "Īmi kpũnũkũ rú, ĩmi gǎkí ẹzǐ ngagá sǐ, sě ĩmi ní rizú 'yozú kǐnǐ, 'Mí ọyụ 'bá fũú nǎósǐ, mụy rọbọnọ zǎá Úpí Múngú ní ǎnǐ.'

18 Īmi ngakí mụy ẹzǐ rǐ ngangará gá, sěkí ĩmi ní ásé bǐrǐkǐ tuzú rǐ ǎluṅáni ku. 'Bo lě ĩmi gbǎkí bǐrǐkǐ rǐ gbǎ ándúró ĩmi ní rií gbǎá rǐ pí."

19 Īsērélě ĩ ní ũpěe ũ'bǎá 'bá ambugu rú Īsērélě

rĩ pi drĩgé rĩ pi kâ yiĩ kɪnĩ, ú'dú ǎlu agá, lě ĩ gbákí kǎlǎfe bĩrĩkĩ vé rĩ mǎdǎŋá ku, sě kọpi nĩkí áamá 'yozú kɪnĩ ĩ nóni ĩzǎngǎ agá.

²⁰ Kọpi kǎ 'bǎgú rĩ kuú, kọpi ɷsúkí Mósě pi ri ĩ tě Ǻrónǎ be lẹtị gé 'dǎá'dǎ.

²¹ Kọpi ní 'yozú Mósě pi ní Ǻrónǎ be kɪnĩ, “Úpí Múŋgú ǎ ndre tǎ ĩmivé 'dĩri, ǎ lị tǎ ĩmi drĩgé, ǎ'diǎtǎsĩyǎ ĩmi sěkí nóni 'bǎgú rĩ ívé ũgalaku rĩ pi be, kọpi ngũkí 'bǎ ũnjí, tǎ ĩmi ní 'oó 'dĩri índré sũ ĩmi sěkí ɷlị ǎco 'bǎ Ējěpétō vé rĩ pi drĩgé 'bǎ ú'dízú ũdrǎzú ǎnĩ rĩ tịnị.”

Mósě zị Múŋgú ri

²² Mósě ní kọpi kuzú, ĩri ní muzú Múŋgú ri zizú kɪnĩ, “Á! Úpí Múŋgú, mi ri ĩzǎngǎ sě mívé 'bǎ rĩ pi ní 'dĩni ǎsĩ? Mí ɷpě ma ímúzú nōgó ǎlé?

²³ Í'dózú sǎ má ní muzú 'bǎgú rĩ vúgá tǎ mívé rĩ ũlúzú rĩ gé, 'bǎgú rĩ sě ĩzǎngǎ 'bǎ mívé rĩ pi ní ũnjí ũnjí, 'bo 'í pa 'bǎ mívé rĩ pi kuyé.”

6

¹ Kúru Úpí Múŋgú ní 'yozú Mósě ní kɪnĩ, “Mí ímú tǎ má ní lěé 'oó 'bǎgú rĩ ní rĩ ndre rá. Mávé ũkpō sĩ, ĩri 'bǎ mávé rĩ pi oyu muzú rá, mávé ũkpō sĩ, ĩri 'bǎ rĩ pi dro fũ ívé ǎngũ agásĩ rá.”

² Múŋgú gō 'yoó Mósě ní kɪnĩ, “Ma Úpí Múŋgú 'i.

³ Ọtụ má i'da ma Ǻbũrámǎ ẹnđrẹtị gé, Ǻsákǎ ẹnđrẹtị gé, ǎzini Yókóbũ ẹnđrẹtị gé rá, Ma Múŋgú Ũkpō 'Dịpa 'i, 'bo á sě mávé rụ Úpí Múŋgú 'dĩri nĩ kọpi ní kuyé.

4 Á rụ kpá ùndĩ kọpi be, ma ǎngũ Kǎnánǎ vé kọpi ní ǎndúró adrií 'a ní gé 'dǎá jǎkǎ rú rĩ sě kọpi ní.

5 Á yị ìzǎngǎ 'bá Ējěpétō vé rĩ pi ní rizú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ọcụzú túgẹrĩ rú rĩ gí, sě má ígá ùndĩ má ní rụy kọpi be rĩ vé tǎ gí.

6 “Kúru 'í 'yo 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní kǐnĩ, ‘Ma Úpí Múngú 'i, ma ĩmi íjị ífũ ẹzị ũkpó ũkpó 'bá Ējěpétō vé rĩ pi ní rií ĩmi ọcụzú rĩ agásí rá. Ma ĩmi ọyụ adringára túgẹrĩ rú rĩ agásí rá, ũkpó mávé rĩ sǐ, ma ĩmi pa, ma kọpi ĩrĩŋǎ ũnjí ũnjí.

7 ĩmi adri 'bá mávé ní pi, ma adri Múngú ĩmivé ni. ĩmi kúru ímụ nǐ áamá 'yozú kǐnĩ, ma Úpí Múngú ĩmivé rĩ, ĩmi íjịpi ífũúpi ẹzị ũkpó ũkpó 'bá Ējěpétō vé rĩ pi ní rizú ĩmi ọcụzú rĩ agásí rĩ 'i.

8 Ma ĩmi íjị adri ǎngũ má ní ũyō ni sōo sěe ǎbūrámǎ ní, Īsákǎ ní, ǎzini Yōkóbũ ní rĩ agá. Ma ǎngũ rĩ sě ĩmi ní, ĩri adri ngá ĩmivé ni. Ma Úpí Múngú 'i.’ ”

9 Mósē ní tǎ Múngú ní 'yoó 'dĩri ũlũzú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní, 'bo kọpi gǎkí Mósē ri yịgá sǐ, ǎ'diātāsīyǎ kọpi ẹ ẹsị ịsụ ìzǎngǎ ĩ ní ĩ ọcụy túgẹrĩ rú rĩ sǐ.

10 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kǐnĩ,

11 “‘Í mụ 'yoó 'bǎgú Ējěpétō vé rĩ ní 'dĩni, lē ǎ ọyụ 'bá Īsērélē vé rĩ pi fũú ívé ǎngũ agásí ǎmvé.”

12 'Bo Mósē ní újázú Úpí Múngú ní kǐnĩ, “Dō 'bá Īsērélē vé rĩ pi yịkí ma ku píri, 'bǎgú rĩ ícọ ma yị íngóni, ịsúzú ma ri a'bu a'bu?”

13 Úpí Múngú ní tǎimbí sězú Mósě pi ní Ārónā be kīnī, “Īmi újákí ĩmi gōō 'bāgú Ĕjěpétō vé rī vúgá 'dāá, ĩmi íjíkí 'bá Īsērélē vé rī pi ĩfūú Ĕjěpétō agásí āmvé.”

Ĕ'bípì Mósě vé rī pi, āzini Ārónā vé rī pi

14 Úyú Īsērélē vé rī pi 'dī:

Īsērélē vé mvá kāyú Rūbénā vé anji āgō rī pi ā rú 'dī, Ĕnókā 'i, Pálū 'i, Ĕzīrónā 'i, Kārímī sī. Úyú 'dī'bée Rūbénā vé rī.

15 Anji āgō Sīmīyónā vé rī pi 'dī, Yēmūyélē 'i, Yāmínī 'i, Ōhádī 'i, Yākínī 'i, Zōhárā 'i, Kānánāzī rī vé mvá Sáwūlā sī. Úyú 'dī'bée Sīmīyónā vé rī.

16 Anji āgō Lévī vé ĩ ní sī rī pi ā rú 'dī: Gērēsónā 'i, Kōhátā 'i, Mērārā sī. Lévī adri caá ílí be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ézīrī (137).

17 Anji āgō Gērēsónā vé rī pi, Lībīnī pi Sīméyī be.

18 Anji āgō Kōhátā vé rī pi ā rú 'dī, Āmūrámū 'i, Īzīhárī 'i, Hēbērónā 'i, Ūzīyélē sī. Kōhátā adri caá ílí be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni na (133).

19 Anji āgō Mērārā vé rī pi, Māhúlī pi Músī be. Úyú ĩ ní sī 'dī'bée íbíkí ĩfūú sūrú Lévī vé rī agá.

20 Āmūrámū je 'í étépì vé ọmvúpì Yōkōbédē rī, tì ĩrī ní Ārónā pi Mósě be. Āmūrámū adri caá ílí be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ézīrī. (137)

21 Anji āgō Īzĩhárĩ vé rĩ pi 'dĩ, Kórā 'i, Nēfégē 'i, Zíkĩrĩ sī.

22 Anji āgō Ūzĩyélē vé rĩ pi 'dĩ, Mīsāyélē 'i, Ēlēzāfānā 'i, Sítĩrĩ sī.

23 Ārónā je Ēlīsébā ri, Ēlīsébā ri Āmĩnādábā vé mvá ũkú, ĩri Nāsónā ọmvúpì, tì Nādábū ri, Ābúhū ri, Ēlēzārā ri, Ītāmārā sī.

24 Anji āgō Kórā vé rĩ pi 'dĩ, Āsírĩ 'i, Ēlėkánā 'i, Ābĩyāsáfā sī. Úyú 'dĩ'bée Kórā vé rĩ.

25 Ārónā vé mvá Ēlēzārā je Pūtĩyélē vé mvá ũkú, mvá ũkú rĩ tì ĩri ní Fĩnāsā ri.

Úyú 'dĩ'bée íbíkí ĩfũú súrú Lévĩ vé rĩ agá.

26 Ārónā pi Mósē be, 'bá 'dĩ'bée Úpí Múngú ní 'yoó kọpi ní, “Īmi íjìkí súrú Īsērélē vé rĩ pi ĩfũú āngū Ējėpétō vé rĩ agásí āmvé ĩvé súrú rĩ pi vúgá sī.”

27 'Bá 'dĩ'bée 'yo'bá 'bāgú Ējėpétō vé rĩ ā ọyú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ĩfũú āngū Ējėpétō vé rĩ agásí āmvé rĩ.

28 Úpí Múngú átá ándúrú Mósē ní Ējėpétō gá 'dālė,

29 kĩnĩ, “Ma Úpí Múngú 'i. Lē mĩ ũlũ 'bāgú Ējėpétō vé rĩ ní tã má ní 'yoó mí ní rĩ pi ārėvú cérė.”

30 'Bo Mósē újā Úpí Múngú ní kĩnĩ, “Mí nĩ rá ma ri a'bu a'bu, 'bāgú rĩ ícó ma yì íngóni?”

7

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, “Í ndre drĩ ká, á 'bã mi adrií sũ Múngú tĩnĩ 'bāgú

rĩ ɛndrɛtɪ gé, mí ɛdrípɪ ãrónã ri adri nɛbɪ rú, ri mívé ú'dúkò rĩ ùlũ 'bãgú rĩ ní nĩ.

² Mí ùlũ tã má ní 'yoó mí ní rĩ pi céré mí ɛdrípɪ ãrónã ní, ãrónã ã mụ 'yoó 'bãgú rĩ ní kínĩ, lē ã ọyụ 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi fūú ívé àngũ agásĩ àmvé.

³ 'Bo ma sē 'bãgú rĩ vé ɛsɪ ri tete, átã mâ 'o dō tã àyãzú àyãyã ni àngũ Èjèpétò vé rĩ agá káràkará drããsĩyã,

⁴ 'bãgú rĩ ícò ìmi yì ku. Kúru mávé ùkpò sī, ma 'bá Èjèpétò vé rĩ pi ìrĩṅã tã ùnjí ùnjí ni pi sī, ma sùrụ àndiàndí Ìsèrélē vé rĩ pi íjì ìfũ àngũ Èjèpétò vé rĩ agásĩ àmvé.

⁵ Má kãdò mávé ùkpò lūú 'bá Èjèpétò vé rĩ pi ní, àzini ma kãdò 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi íjì ìfũ Ìjèpétò agásĩ àmvé, 'bá Èjèpétò vé rĩ pi kúru ímú nĩ áamá 'yozú kínĩ, ma Úpí Múngú 'i."

⁶ Mósè pi ãrónã be 'okí tã rĩ sù Úpí Múngú ní ɛzìjì ì ní rĩ tìjì.

⁷ Lókí kòpi ní átázú 'bãgú rĩ be rĩ gé, ìsù Mósè ri ílì be pũkú ãrõ, ãrónã ri ílì be pũkú ãrõ drì ni na.

Ãrónã vé túré újã 'i ufuú ìnĩ rú

⁸ Úpí Múngú ní 'yozú Mósè pi ní ãrónã be kínĩ,

⁹ "'Bãgú rĩ 'yo dō ìmi ní, 'Ìmi 'okí tã àyãzú àyãyã nì,' 'í 'yo ãrónã ní, 'Mí í'dú mívé túré, 'í 'be 'bãgú rĩ ɛndrɛtɪ gé vũgá 'dãá,' ìri gò 'i újã ufu ìnĩ rú."

¹⁰ Kúru Mósè pi ní mụzú ãrónã be 'bãgú rĩ vũgá 'dãá, kòpi 'okí tã rĩ sù Úpí Múngú ní ɛzìjì ì ní rĩ tìjì. ãrónã ní ívé túré 'bezú vũgá 'bãgú rĩ

ɛndrɛtɪ gé, āzini ĩrivé ũgalaku rĩ pi ɛndrɛtɪ gé, túré rĩ újá 'i ufuú ĩnĩ rú.

11 Kúru 'bāgú rĩ ní ívé 'bá tā nĩ' 'bá ambamba rĩ pi zizú 'bá újógú rú rĩ pi be, āzini 'bá ũjōgū vé ɛzɪ nga 'bá āngū Ējēpétō vé rĩ agá rĩ pi be, kōpi 'okí kpá tā rĩ nyo sũ 'dĩri tɪnɪ.

12 'Bá ālu ālu 'be ívé túré vūgá 'dāá, túré rĩ pi újákí ĩ ufuú céré ĩnĩ rú. 'Bo Ārónā vé túré ufuúpi ĩnĩ rú rĩ, ute kōpivé túré ufu' 'bá ĩnĩ rú rĩ pi rá.

13 'Bāgú rĩ vé ɛsɪ gō teéte sũ Úpí Múngú ní 'yoó rĩ tɪnɪ, gā Mósē pi yɪgá Ārónā be sɪ.

Yĩ Ējēpétō agá rĩ újá 'i ufuú ārí rú

14 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kɪnĩ, “'Bāgú rĩ vé ɛsɪ tete, gā 'bá Īsērélē vé rĩ pi oɣugá mɣgá sɪ.

15 Kúru drũ sɪ ũ'bútɪ kũnɪkũnĩ, 'í mu 'bāgú rĩ tēé yĩ āmbúgú dɪpɪ dɪdɪ Náyĩlĩ vé rĩ gé 'dāá, ĩsú mu drĩ yĩ gé 'dālé kuyé. Kādō muɣ yĩ gé 'dāá, ĩmi ĩsúkí rí ĩmi ĩri be, 'í 'du mívé túré 'i újapi ufuúpi ĩnĩ rú rĩ muɣ mí drɪgé sɪ ĩndĩ.

16 Kúru 'í 'yo 'bāgú rĩ ní, 'Úpí Múngú Ēbérē rĩ pi vé rĩ ĩpē ma ímú 'yo mí ní kɪnĩ, “Lē mî oɣu 'bá mávé rĩ pi muɣ rá, kōpi ā múkí rí ma ĩnɪjĩ āngū ā'wí cínyáfā rú rĩ gé 'dāá.” 'Bo cɪmgbá āndrũ sɪ, mí gā tā 'dĩri yɪgá sɪ.

17 Úpí Múngú ní 'yozú kɪnĩ, 'i tā āzi 'o lūzú kɪnĩ ádarú 'i Úpí 'i, 'i yĩ āmbúgú dɪpɪ dɪdɪ Náyĩlĩ* vé rĩ gbā túré 'í drɪgé 'dĩri sɪ, yĩ rĩ gō 'i újá ka ku ārí rú.

* **7:17** 7:17 Náyĩlĩ: 'Bá Ējēpétō vé rĩ pi vé múngú rí ĩnɪjĩ rĩ pi kárákará, Náyĩlĩ rí múngú āzi kōpi ní rí ĩnɪjĩ rĩ.

18 Ị'bí yǐi ãmbúgu ðìpi ðìðì Náyĩlĩ agá rĩ pi ímụ ùdrá rá, yǐi rĩ gō ngũ ùnjíkãnyākãnyã. 'Bá Ĕjēpétō vé rĩ pi ícókí mvụú ku.' "

19 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "'Í 'yo Ārónā ní, "'Í 'dụ mívé túré, mí inga suú yǐi Ĕjēpétō vé rĩ pi drǐgé 'dǎá, yǐi ðì'ba ðìðì rĩ pi drǐgé 'dǎá, yǐi ĩ ní gaága rĩ pi drǐgé 'dǎá, átápára rĩ pi drǐgé 'dǎá, yǐi rĩ pi gō ĩ újá céré ku ārí rú. Āngũ Ĕjēpétō vé rĩ agá 'dǎá, yǐi ùdrí agá rĩ pi, yǐi kũlúkú agá rĩ pi céré ĩ újá adri ku ārí rú.' "

20 Kúru Mósē pi Ārónā be 'dukí tā rĩ ngaá sũ Úpí Múngú ní ẹziĩ ĩ ní rĩ tịni. Ārónā ní ívé túré í'dúzú, ĩri ní yǐi Náyĩlĩ ẹ mị gbázú 'bágú rĩ ẹndrẹti gé 'dǐgé, āzini ĩrivé ũgalaku rĩ pi ẹndrẹti gé 'dǐgé, yǐi rĩ újá 'i céré kuú ārí rú.

21 Ị'bí yǐi Náyĩlĩ agá rĩ pi ùdrákí rá, yǐi ãmbúgu ðìpi ðìðì Náyĩlĩ rĩ gō ngũú ùnjíkãnyākãnyã, 'bá Ĕjēpétō vé rĩ pi ícókí mvụú ku. Yǐi āngũ Ĕjēpétō vé rĩ agá rĩ gō céré adrii ārí rú.

22 'Bo újógú Ĕjēpétō agá rĩ pi ụ'bĩkí kpá ìvé ùkpò ùjōgũ vé rĩ áyú, yǐi rĩ újá 'i ufuú ārí rú. Sē 'bágú rĩ vé ẹsị gō teé mụzú drǐgélé, gā Mósē pi vé tā Ārónā be rĩ yigá sī, sũ Úpí Múngú ní 'yoó rĩ tịni.

23 Tā 'dĩri fi ẹsị ni agá 'dǎá ãluṅani kuyé, ĩri ní 'i újázú gōzú ívé jó agá 'dǎá.

24 'Bá Ĕjēpétō vé rĩ pi gákí yǐi Náyĩlĩ ā gārā céré kuú kídí rú, ĩ ịsúkí rí yǐi mvụú āní, ā'diātāsīyā kòpi ícókí yǐi Náyĩlĩ ri mvụú ku.

25 Úpí Múngú kã yǐi Náyĩlĩ rĩ ẹ mị gbāá, vùdrĩ ni gō adrii caá ụ'dú ẹzĩrĩ.

8

Ṭwõnyõkí údrúkúdrú ìfũú

¹ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósẽ ní kĩnĩ, “Í mu 'yoó 'bāgú rĩ ní, ‘Úpí Múngú kĩnĩ, mí ọyú ívé 'bá rĩ pi fũú nōósĩ rá, kòpi ã mụkí rí 'i ìnjĩ bēsĩnĩ.

² ‘Í gā dō kòpi ọyugá sī, 'i sē mívé āngũ rĩ ga céré ku údrúkúdrú rú,

³ Yĩ ãmbúgú dīpi dīdī Náyĩlĩ ã 'a ri ga céré ku údrúkúdrú rú. Kòpi ìfũ yĩ rĩ agásĩ, kòpi fi mívé jó agá, kòpi útú mívé gbọlọ drìgè sī, kòpi úfí ùgalaku rĩ pi vé jó agá, kòpi úfí mívé àti sīlè gá sī, dōku kòpi útú úfí mívé sánjú rĩ pi agá.

⁴ Kòpi útú mì rú'bá gá sī, mívé 'bá rĩ pi ã rú'bá gá sī, ãzini mívé ùgalaku rĩ pi ã rú'bá gá sī.’ ”

⁵ Úpí Múngú ní 'yozú Mósẽ ní kĩnĩ, “Í 'yo ãrónã ē inga ívé túré úsú yĩ dī'bá dīdī Èjèpétō vé rĩ pi drìgè sī, yĩ ì ní gaága rĩ pi drìgè sī, átápára rĩ pi drìgè sī, údrúkúdrú rĩ pi ē ìfũkí rí ayiú āngũ Èjèpétō vé rĩ agásĩ céré.”

⁶ Kúru ãrónã ní ívé túré ingazú úsúzá yĩ Èjèpétō vé rĩ pi drìgè sī, údrúkúdrú rĩ pi ìfũkí gaá āngũ Èjèpétō vé rĩ agásĩ céré.

⁷ 'Bo újógú rĩ pi 'okí kpá ìvé ùkpō ùjögũ vé rĩ sũ 'dĩri tĩnì, sē údrúkúdrú rĩ pi ìfũkí kpá āngũ Èjèpétō vé rĩ agá rá.

⁸ 'Bāgú rĩ ní Mósẽ pi zìzú ìmúzú ãrónã be, ìri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, “Ìmi zìkí Úpí Múngú ri, ã dro rí údrúkúdrú rĩ pi mà rú'bá gá sī, ãzini mávè 'bá rĩ pi ã rú'bá gá sī rá. Ma 'bá ìmivé rĩ pi ọyú mu rọbọṅṅ zã Úpí Múngú ní rá.”

9 Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, “Mí ĩpē sâ ni, ma ícò Múngú ri zì mí ní, mívé ũgalaku rī pi ní, āzini mívé 'bá rī pi ní rá, údrúkúdrú rī pi ícò āngū rī ku rá, 'yéǵá yīǵi āmbúgú dīpi dīdī Náyīlī agá rī pi áwí adri nī.”

10 'Bāgú rī ní 'yozú kīnī, “Īmi ímúkí zīǵi má ní drū sī.” Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, “Ma ícò mu zì mí ní rá, sū mí ní 'yoó rī tīnī, mī nī rí áamá 'yozú kīnī, múngú āzi adriipi sū Úpí Múngú 'bávé rī tīnī ni 'dāáyo.

11 Údrúkúdrú rī pi ĩmi ku rá, āzini kōpi mívé ũgalaku rī pi ku mívé 'bá rī pi be rá, 'yéǵá yīǵi āmbúgú dīpi dīdī agá rī pi áwí adri nī.”

12 Mósē pi Ārónā be, kōpi kâ 'bāgú rī kuú gí, Mósē ní Úpí Múngú ri zizú, ā dro rí údrúkúdrú ĩri ní ĩpēé 'bāgú rī drīgé rī 'dīisī rá.

13 Úpí Múngú yì Mósē vé zīngára rá, údrúkúdrú rī pi ũdrākí jó rī pi agásī, bóró rī pi agásī, āngū rī pi agásī céré.

14 'Bá Ējēpētō vé rī pi ĩkūnākí údrúkúdrú ũdrā'bée rī pi kuú amuku rú, amuku rú, āngū rī ngū kú āní ũnjíkānyākānyā.

15 'Bo 'bāgú rī kâ ndree údrúkúdrú rī pi ũdrākí céré gí, ẹsì ni gō teéte, gā Mósē pi ve tā Ārónā be rī yigá sī, sū Úpí Múngú ní ándúru 'yoó rī tīnī.

Ṳwōnyōkí mōnyúná ĩfūú

16 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í 'yo Ārónā ní, ē inga ívé túré, ā gbā fúrúndí nyōókú agá 'dīri āní, fúrúndí Ējēpētō agá rī gō 'i újá ufu céré mōnyúná rú.”

17 Kúru Mósē pi ní 'ozú Ārónā be sũ Úpí Múngú ní 'yoó ĩ ní rĩ tịnị. Ārónā kā fúrúndị rĩ gbāá, fúrúndị rĩ gō 'i újá ufuú kuú céré mọnyúná rú, mọnyúná rĩ pi gũkí 'bá rĩ pi drịgé, āzini ānyāpá rĩ pi drịgé. Fúrúndị āngũ Ējēpētō vé rĩ agá rĩ, gō 'i újá ufuú kuú céré mọnyúná rú.

18 'Bo újógú rĩ pi kâ kōdô ụ'bĩĩ ìvé ũkpō ũjōgũ vé rĩ áyú mọnyúná rĩ pi ẽ ìfũkí rí ãní ãmvé, kọpi ụ'bĩkí tí. Mọnyúná rĩ pi áwíkí gũú kuú 'bá rĩ pi drịgé, āzini ānyāpá rĩ pi drịgé.

19 Újógú rĩ pi ní 'yozú 'bāgú rĩ ní kīnī, “Tā 'dĩri Múngú 'o nī.” 'Bo 'bāgú rĩ vé ẹsị áwí teéte, gā tā 'dĩri yịgá sī, sũ Úpí Múngú ní ándúrú 'yoó rĩ tịnị.

Ịwọnyọkí ụnyúný ịfũú

20 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Drũ ụ'bútị kũnịkũnị, 'í kpu mụú 'bāgú rĩ vúgá 'dāá, kādō lée mụú yị gē 'dāá, 'í 'yo ĩri ní, 'Úpí Múngú kīnī, mí oyu mávé 'bá rĩ pi fũú nōósī rá, kọpi ā mụkí rí ma ịnjị bēnī.

21 Mí gā dō kọpi oyu gá sī, ma ụnyúný bịtrịká ịpē ímú mí drịgé, mívé ũgalaku rĩ pi drịgé, āzini mívé 'bá rĩ pi drịgé, kọpi úfí ìmivé jó agásī céré. 'Bá Ējēpētō vé rĩ pi vé jó ā 'a rí ga céré ku ụnyúný rú, āngũ kọpivé rĩ ga céré ku ụnyúný rú.

22 “ ‘Bo ụ'dú 'dāri sī, ụnyúný bịtrịká rĩ pi cakí mávé 'bá adri' 'bá āngũ Gōsénī vé rĩ agá rĩ pi vúgá 'dāá ku. Ma tā 'dĩri 'o 'dīni, mī nī rí áamá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i, ma ũkpō be āngũ nōri agá.

23 Ma mávé 'bá rĩ pi ãsámvú aco mívé 'bá rĩ pi be rá. Tã ãyãzú ãyãyã 'dĩri, ãri 'i 'o drũ sĩ.' "

24 Úpí Múngú ní tã rĩ 'ozú sũ 'í ní 'yoó rĩ tĩnĩ. Ụnyúnyú bĩtrĩká pi ní ã tǒzú 'bãgú rĩ vé jó agá, ùgalaku rĩ pi vé jó agásĩ, ãngũ Ējèpétō vé rĩ ã 'a ga céré kuú ụnyúnyú rú, iza ãngũ Ējèpétō vé rĩ céré.

25 Kúru 'bãgú rĩ ní Mósē pi zizú ímúzá Ārónã be 'í vúgá nõó, ãri ní 'yozú kǒpi ní kĩnĩ, "Ìmi mụkí rǒbǒŋǒ zãá Múngú ãmivé rĩ ní, 'bo ãmi zãkĩ ãngũ Ējèpétō vé rĩ agá nõgó ùgǒgǒ."

26 'Bo Mósē ní újázú 'bãgú rĩ ní kĩnĩ, "Tã mí ní 'yoó 'dĩri adri múké ku. Rǒbǒŋǒ* 'bá ní lěé zãá Úpí Múngú 'bávé rĩ ní rĩ pi, 'bá Ējèpétō vé rĩ pi 'bã ngũ ãnĩ ùnjĩ. Dǒ 'bá zãkĩ rǒbǒŋǒ 'bá Ējèpétō vé rĩ pi ní lěé ku ni nõgó, kǒpi ícókí nyo 'bã úvĩ ùdrãá írã sĩ ku?"

27 Lě 'bã tukĩ ẹcĩ caá ú'dú na, mụzú ãngũ ã'wĩ cínyáfã rú rĩ gé 'dãá, 'bã zãkĩ rĩ rǒbǒŋǒ Úpí Múngú 'bávé rĩ ní, sũ ãri ní ẹziĩ 'bá ní rĩ tĩnĩ."

28 'Bãgú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ma ãmi ọyụ mụzú rǒbǒŋǒ zã Úpí Múngú ãmivé rĩ ní ãngũ ã'wĩ cínyáfã rú rĩ gé 'dãlé rá, 'bo lě ãmi mụkí rárá rú ku. Nóni ãmi zĩkĩ má ní Múngú rĩ."

29 Mósē ní újázú 'bãgú rĩ ní kĩnĩ, "Má kãdǒ mi kuú, ma koro mụ Úpí Múngú rĩ zĩ, drũ sĩ, ụnyúnyú bĩtrĩká rĩ pi nga mụ rá. Kǒpi ãmi ku mívé ùgalaku rĩ pi be, mívé 'bá rĩ pi be rá. 'Bo lě

---

* **8:26** 8:26 Rǒbǒŋǒ: 'Bá Ējèpétō vé rĩ pi rĩ ãnyápá 'bá Īsèrélè vé rĩ pi ní rĩ zãá rǒbǒŋǒ rú rĩ pi ãnjĩ múngú rú.

mî ù'bã 'bâ mị ku, ãzini mî uga 'bâ ku, ádarú lē mî oyụ 'bâ mụú rōbōṅṅō zāá Úpí Múngú ní rá.”

³⁰ Mósē ní kúru 'bāgú rī kuzú 'dāgá, ĩri ní mụzú Úpí Múngú ri zizú,

³¹ Úpí Múngú 'o tã rī sụ Mósē ní zị rī tịni. Ụnyụnyụ rī pi ní ngazú füzú 'bāgú rī vé jó agásī, ĩrivé ũgalaku rī pi vé jó agásī, ĩrivé 'bá rī pi vé jó agásī. Ụnyụnyụ ace 'dālē āluṅani kuyé.

³² 'Bo 'bāgú rī vé ẹsị gō áwí teéte, gā 'bá rī pi oyugá sī.

9

Ịwōnyōkí ǎnyǎpá rī pi ũdrǎá

¹ Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í mụ 'bāgú Ẹjēpētō vé rī vúgá 'dāá, 'í 'yo ĩri ní, ‘Úpí Múngú Ẹbéré rī pi vé rī kīnī, “Mí oyụ mávé 'bá rī pi fūú nōósī rá, kōpi ā mụkí ma ịnjịi.”

² Mí gā dō kōpi oyugá sī,

³ Úpí Múngú ri drǎ ũnjí ịpē mívé ǎnyǎpá rī pi ú'dị ũdrǎ rá. Í'dózú mívé hūsánī, dōngí, kámīlō, tị, kábīlō, ndrịi rī pi be, ĩri ú'dị ũdrǎ rá.

⁴ 'Bo Úpí Múngú ri 'bá Ịsērélē vé rī pi vé ǎnyǎpá gū túngú, ĩri 'bá Ẹjēpētō vé rī pi vé rī gū túngú, Ịsērélē rī pi vé ǎnyǎpá ā ũdrǎkí rí ịndī ku.' ”

⁵ Úpí Múngú útú sâ tã 'dīri 'ozú rī gí, Úpí Múngú kīnī, 'i tã 'dīri 'o drụ sī.

⁶ Kā caá drụ 'díní, Úpí Múngú ní tã rī 'ozú sụ 'í ní 'yoó rī tịni. 'Bá Ẹjēpētō vé rī pi vé ǎnyǎpá

ũdrákí céré. 'Bo 'bá Īsērélē vé rĩ pi vé rĩ ũdrā kuyé.

⁷ 'Bāgú rĩ ní āgō uruḵo pēzú mužú 'bá Īsērélē vé rĩ pi vé ānyāpá rĩ pi ndrezú, kōpi cakí įsú 'bá Īsērélē vé rĩ pi vé ānyāpá drā āluḵani kuyé. 'Bo kōpi kâ imụ ũlũú 'bāgú rĩ ní, 'bāgú rĩ vé ẹsị áwí nyo teéte, gā 'bá Īsērélē vé rĩ pi oyuḡá sī.

Ịwõnyõkí ụpịpịḡá 'bá rĩ pi ā rụ' 'bá ũ'bāá

⁸ Úpí Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, “Īmi úmvúki úfúrágú ācì vūrā gá rĩ drị sī tré tré, Mósē ā yī úfúrágú rĩ uru 'dāá, 'bāgú rĩ ā tē rí ndreé.

⁹ Úfúrágú rĩ 'i újá ufu fúrụndị rú, ĩri ayi āngũ Ĕjēpētō vé rĩ agásī céré, ĩri ufu ụpịpịḡá rú, ĩri 'bá Ĕjēpētō vé rĩ pi ā rụ' 'bá ũ'bā, ĩvé ānyāpá rĩ pi be, ụpịpịḡá rĩ pi ũfī ku āzọ rú.”

¹⁰ Kúru kōpi ní úfúrágú ācì vūrā gá rĩ úmvúzú, kōpi ní 'dezú mužú 'bāgú rĩ vúgá 'dāá. Mósē ní úfúrágú rĩ yīzú uru 'dāá, sē ụpịpịḡá ũ'bā 'bá Ĕjēpētō vé rĩ pi ā rụ' 'bá, ānyāpá rĩ pi be, ụpịpịḡá rĩ pi ũfīkí kú āzọ rú.

¹¹ Újógú rĩ pi ícókí pá tuú Mósē ẹndrẹtị gé bā ku, ā'diātāsīyā ụpịpịḡá rĩ ní kōpi ā rụ' 'bá ũ'bāá kuú āzọ rú, 'bá Ĕjēpētō vé rĩ pi be rĩ sī.

¹² 'Bo Úpí Múngú sē 'bāgú rĩ vé ẹsị áwí teéte, gā Mósē pi vé tā Ārónā be rĩ yịgá sī, sụ Úpí Múngú ní ándúrú 'yoó Mósē ní rĩ tịnị.

Ịwõnyõkí fī 'deé

¹³ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Drụ sī ụ'bụtị kụnịkụnị, 'í kpu mužú 'bāgú rĩ vúgá

'dǎá, 'í 'yo ïri ní, Úpí Múngú 'bá Ēbérē vé rĩ pi ní rií ïnjĩ rĩ kĩnĩ, 'Mí oyü mávé 'bá rĩ pi fũú nõósĩ rá, kôpi ã mukí rí ma ïnjĩ.

14 Mí gã dõ kôpi oyugá sĩ, ma wõnyókĩ ãnjĩ ïpē mí drĩgé, mívé ũgalaku rĩ pi drĩgé, ãzini 'bá mívé ãngũ agá rĩ pi drĩgé, mĩ nĩ rí 'yozú kínĩ, 'bá ãzi sũũpi má tĩnĩ vũ drĩgé nõgó 'dǎáyo.

15 Mǎ éśĩ ã lē té dõ nĩ, ma mávé ũkpõ lũ, ma té drǎ ïwõnyõ mí ní, ãzini mívé 'bá rĩ pi ní, ïmi té ũdrǎ mívé 'bá rĩ pi be vũ drĩgé sĩ céré.

16 'Bo tǎ má ní mi kuzú adrizú ídri rú rĩ, mĩ nĩ rí mávé ũkpõ áamá ãnĩ, mǎ rü ã kũ rí ayĩ müzú vũ drĩgé sĩ céré.

17 'Bo mi drĩ ri pá tu tĩtĩ 'bá mávé rĩ pi drĩgé, mí gã kôpi oyugá sĩ.

18 Drũ sĩ sǎ nõri tĩnĩ rĩ gé, ma fĩ ũkũ ni 'deépi Ējēpétõ agá nõgó kuyé ni sē 'de ãnjĩ ãnjĩ.

19 'Í sē tǎimbĩ mívé ũgalaku rĩ pi ní, kôpi ã mukí ïvé ãnyǎpá rĩ pi íjĩ 'bá rĩ pi be ápǎlá ã ndúgé nõó mbēlē, ã'diǎtǎsĩyǎ íjĩkĩ dõ 'bá rĩ pi ãnyǎpá rĩ pi be kuyé, fĩ ri ímũ 'de, ïri kôpi gbǎ ũdrǎ rá!'

20 'Bǎgú rĩ vé ũgalaku rĩ pi ã urũkõ ã'yĩkĩ átángá Úpí Múngú ní 'yoó Mósē tĩ gé rĩ rá, koro kôpi njukĩ müy ïvé túgẽrĩ rĩ pi íjĩ ãnyǎpá rĩ pi be ápǎlá ã ndúgé nõó.

21 'Bo 'bá gã 'bá tǎ Úpí Múngú ní 'yoó rĩ yĩgá sĩ rĩ pi, kukí ïvé túgẽrĩ rĩ pi, ãnyǎpá rĩ pi be kú ãmvé 'dǎá.

22 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, "Mí ïnga mívé túré suú urũ 'dǎá, fĩ ã 'de rí ãngũ Ējēpétõ vé rĩ agásĩ céré, fĩ rĩ ã gbǎ rí 'bá Ējēpétõ

vé rĩ pi, ìvé ànyāpá rĩ pi be, ngá ọmvú agá rĩ pi be céré.”

23 Mósē kǎ ívé túré rĩ ingáá suú ọrụ 'dǎá, Úpí Múngú ní fí ìpèzú ùvi be, àngũ rĩ ga lókú ọrụ 'dǎá cǐmgbá ícázú vǔgá nǒó. Úpí Múngú ìpè fí 'deé àngũ Èjèpétò vé rĩ agásí céré.

24 Fí rĩ 'de, àngũ rĩ ga lókúlókú. Ùlì vǐpì ùkpò be 'dǎri, ìnógòsì ní vǐ drĩ àngũ Èjèpétò vé rĩ agá kuyé.

25 Fí 'deépi 'dǎri gbǎ 'bá Èjèpétò vé rĩ pi ànyāpá rĩ pi be ùnjí ùnjí, gbǎ kòpivé ngá ọmvú agá rĩ pi rúwí rúwí, gbǎ pètì rĩ pi ùṅòó vǔgá.

26 Vǔrǎ fí rĩ ní 'dezú kuyé rĩ 'yénǎ Gǒsénì vé rĩ. Gǒsénì ri vǔrǎ 'bá Ìsèrélè vé rĩ pi ní adrizú rĩ.

27 'Bǎgú rĩ ní tì pèzú Mósē pi vú sǐ Ārónǎ be. Ìri ní 'yozú kòpi ní kǐnǐ, “Èndèpì á 'o ùnjí, tǎ Úpí Múngú vé rĩ ìri pìrì, ma 'bá mávé rĩ pi be, tǎ 'bá ní 'oó rĩ adri pìrì kuyé.

28 Ìmi zìkí Úpí Múngú ri, fí 'deépi ùvi be 'dǐri ã tu pá rá. Ma ìmi ọyụ fǔ mụzú rá, ìmi gǒkí adrií nǒgó dǐí ku.”

29 Mósē ní újázú ìri ní kǐnǐ, “Má kǎdò fǔú kǔrú rĩ agá nǒósí, ma koro mụ Múngú ri mǎ drí ìrǐ sǐ, ma ìri zì, ùvi rĩ pá tu rá, fí rĩ vé 'dengará, ìri kpá pá tu rá. Mì kúru nǐ áamá 'yozú kǐnǐ, vǔ nǒri èndèpì Úpí Múngú vé ni.

30 'Bo á nǐ rá, mì mívé ùgalaku rĩ pi be, ìmi rukí Úpí Múngú ri kuyé.”

31 Fí rĩ gbǎ ngá ì ní saása rĩ pi rúwí rúwí, ìsúzú ọrụkò'bée ù'a be, ọrụkò'bée zokí fǔ gí.

32 'Bo fí rĩ gbã ùndú rĩ pi kuyé, ã'diātāsīyã ùndú rĩ pi kakí vúlé rú.

33 Mósē ní kúru 'bāgú rĩ kuzú, ĩri ní 'dezú füzú kūrú rĩ agásī ãmvé, ĩri ní Úpí Múngú ri mǎzú drĭ ĩrĭ sī, ĩri ní Múngú ri zĭzú, ũvi rĩ vé gangará, āzini fí rĩ vé 'dengará ní pá tuzú, yĭĭgó rĩ ní ātĭzú.

34 'Bāgú rĩ kã ndreeé yĭĭgó rĩ vé 'dĭngará, fí rĩ vé 'dengará, āzini ũvi rĩ vé gangará tu pá gí, 'bāgú rĩ pi ívé ũgalaku rĩ pi be, kôpi gōkí 'deé ríí ũnjĭkányã 'oó dĭĭ, kôpi ē ẹsĭ gō teete.

35 'Bāgú rĩ gã 'bá Īsērélē vé rĩ pi oyuḡá sī, sũ Úpí Múngú ní ándúru 'yoó Mósē ní rĩ tĭni.

10

Īwõnyõkí úmbí 'deé

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĭnĭ, “Í gō muḡ 'bāgú rĩ vú 'dǎá, á 'o 'bāgú rĩ vé ẹsĭ teete, ívé ũgalaku rĩ pi be gí, mâ 'o rí tã āyāzú āyāyã ni pi ãní kôpi āsámvú gé,

2 tã má ní 'oó āyāzú āyāyã 'bá Ējēpētō vé rĩ pi āsámvú gé kôpi ĩrĭñāzú 'dĭri, ĩmi ũlŭkí rí ú'dógú'dógú ni ĩmivé anjĭná rĩ pi ní, āzini kôpivé anjĭná rĩ pi ní, ĩmi nĭkí rí 'yozú kĭnĭ, ma Úpí Múngú 'i.”

3 Kúru Mósē pi ní 'dezú muḡú Ārónã be 'bāgú rĩ vūgá 'dǎá, kôpi ní 'yozú 'bāgú rĩ ní kĭnĭ, “Úpí Múngú Ēbérē rĩ pi ní ríí ĩnjĭĭ rĩ kĭnĭ, 'Ngá sēepi mĭ drĭ ní adrizú ũkpó ũkpó, mí ní ma ĩnjĭzú ku rĩ ã'di? Mí oyu 'bá mávé rĩ pi muḡ, kôpi ã muḡí rí ma ĩnjĭĭ bĕnĭ.

4 'Í gã dõ kôpi oyuğá sî, 'í ndre múké! Drũ sî, ma úmbí ìpě mívé ãngũ agá.

5 Kôpi nyõókú rî ã drî ìmũlũ céré. Kôpi mívé ngá ã ìmbîtä fî ní izaá kuyé rî nya ngá òmvú agá rî pi be céré.

6 Kôpi ì tõ ìmivé jó agásî, ùgalaku rî pi vé jó agásî, 'bá Èjèpétõ vé rî pi vé jó agásî céré, úmbí ìmúpi 'deépi 'dîri, ùku ni 'de drî ãngũ Èjèpétõ vé rî agá 'díní kuyé, 'dózú lókí ìmi è'bípi ì ní rizú adrizú ãngũ rî agá rî gé.' ” Kúru Mósê ní 'i újázú, ìri ní 'dezú mužú 'bāgú rî ẹndrẹti gé 'dîsî rá.

7 'Bāgú rî vé ùgalaku rî pi ní 'yozú 'bāgú rî ní kîñî, “Mí lě 'bâ nyakí ìzāngā rî ágó 'dîri drîgé caá gbụ ngõtù? Mí oyu 'bá Ìsèrélě vé rî pi mužú 'dîsî rá, kôpi ã muží rí ìvé Úpí Múngú ri ìnjî. Mí nî kuyé 'yozú kîñî, Èjèpétõ ábá gí?”

8 Kúru ùgalaku rî pi ní Mósê pi zizú Ārónā be ìgõzú 'bāgú rî vúgá nōlé, 'bāgú rî ní 'yozú kôpi ní kîñî, “Múké, ìmi ícò muž ìmivé Úpí Múngú ri ìnjî rá. 'Bo 'í lū má ní, ã'di pi muž nî?”

9 Mósê ní újázú 'bāgú rî ní kîñî, “'Bâ muž 'bávé anjîná rî pi be, 'bá ãká rú rî pi be, anjî ãgõ rî pi be, anjî ùkú rî pi be, kābîlõ rî pi be, ndrîi rî pi be, tí rî pi be, ã'diātāsīyā 'bâ muž ùmũ údé Úpí Múngú ri ìnjîzú.”

10 'Bāgú rî ní 'yozú kîñî, “Má oyu dõ ìmi muž ìmivé ùkú rî pi be, anjîná rî pi be gí, Úpí Múngú ã adri ìmi be! Tā ìmi ní ríi ùsũ rî adri múké ku.

11 Á lě ku ìmi ní mužú céré! Á lě 'yéná ãgõ rî pi ã muží nî, kôpi ã muží rí Úpí Múngú rî ìnjî sũ

mí ní zị́ rĩ tị̀nị.” Kúru 'bāgú rĩ ní Mósē pi drozú fūzú Ārónā be 'í andregá sī āmvé.

12 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Mí inga mívé túré suú āngū Ējēpétō vé rĩ drīgē 'dāá, úmbí ẽ ĩmūlū rí āngū rĩ, kōpi ā nyakí rí ngá ọmvú agá rĩ pi, āzini ngá ĩmbítā fí ní gbāá kuyé rĩ pi céré 'dīisī rá.”

13 Kúru Mósē ní ívé túré ingazú suzú āngū Ējēpétō vé rĩ drīgē 'dāá, Úpí Múngú ní ũlí ĩpēzú āngū rĩ agá ụtú ní ĩfūngará gálésīla, ũlí rĩ vị ụtú nǐjǐ, ĩnị́nà be rá. Kā mụy caá ụt' bụ́tị́nà gá, ịsụ ũlí rĩ ívị úmbí rĩ pi ịjị gí.

14 Úmbí rĩ 'de, ĩmūlū āngū Ējēpétō vé rĩ ẽ drī céré. Úmbí 'depi 'dāri, ụtku ni 'de drī 'dáni kuyé, gō kpá 'deé dīj ku.

15 Úmbí rĩ pi ĩmūlūkí āngū rĩ nị́ kuú gī. Kōpi nyakí ngá ẽ ĩmbítā fí rĩ ní gbāá kuyé ọmvú agásī rĩ pi, pẹtị ũ'a rĩ pi be céré, ngá ọmvú agá rĩ pi, pẹtị rĩ pi be, kōpi ẽ bị gō adrií 'dāáyo āngū Ējēpétō vé rĩ agá.

16 Koro 'bāgú rĩ ní Mósē pi zịzú ímúzá Ārónā be. ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Á 'o ũnjí Úpí Múngú ĩmivé rĩ ẹndrẹtị gé, āzini ĩmi ẹndrẹtị gé.

17 ĩmi trūkí ma mávé ũnjikānyā agásī dīj, ĩmi zíkí má ní Úpí Múngú ĩmivé rĩ, ā 'du rí wōnyókí ũnjí nōri mà rụ' bā gá sī rá.”

18 Kúru Mósē ní 'bāgú rĩ kuzú, ĩri ní mụzú Úpí Múngú ri zịzú.

19 Úpí Múngú ní ũlí rĩ újázú, ũlí rĩ gō í'dó vị ụtkpō be ụtú ní 'dengará gálésīla, gō úmbí rĩ pi vị

muzú Yǐ Tafu Ika* rĩ gé 'dǎá. Úmbí ace āluŋáni āngū Ējēpētō vé rĩ agá 'dǎá kuyé.

²⁰ 'Bo Úpí Múngú sē 'bāgú rĩ vé ẹsị gō teéte, gā 'bá Īsērélē vé rĩ pi oyugá sī.

Ịwōnyōkí āngū rĩ bī nị kuú cịcị

²¹ Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mí drị 'bū gé 'dǎá, āngū Ējēpētō vé rĩ ā bī rí nị kuú cịcị, † 'bá āzi ā ndre rí āngū ānị ku.”

²² Kúru Mósē ní 'í drị suzú 'bū gé 'dǎá, āngū rĩ ní bīzú nịzú cịcị, 'dụ caá ú'dụ na, āngū Ējēpētō vé rĩ agá sī céré.

²³ 'Bá āzi ndre ógúpị ā rụ' 'bá ku, 'bá āzi tu ẹcị ku. 'Bo vūrā 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, āngū rĩ ụtúná rú.

²⁴ Kúru 'bāgú rĩ ní Mósē ri zịzú ímúzú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kīnī, “Īmi mụkí Úpí Múngú ri ịnjị ịyí. Īmi ícọ mụ ĩmivé ūkú rĩ pi be, anjíná rĩ pi be rá, 'bo ĩmi kukí ĩmivé kābīlō rĩ pi, ndrị rĩ pi, tị rĩ pi be adrií nōgó.”

²⁵ 'Bo Mósē ní 'yozú kīnī, “Mí oyụ 'bá ní ānyāpá rĩ pi, 'bā jíkí rí zǎá 'bávé Úpí Múngú ní rōbōŋō rú.

²⁶ 'Bá 'bávé ānyāpá rĩ pi jị céré muzú ĩndī, 'bá ícókí āzi ni kuú vúlé ku. 'Bá urukọ' 'bée zā 'bávé Úpí Múngú ri ịnjịzú ānị, 'bo 'bá nīkí drī kuyé, 'bā ānyāpá ngōri zā Múngú ní rōbōŋō rú, cīmgbá 'bá ní cazú 'dǎlé rĩ gé.”

* **10:19** 10:19 Yǐ Tafu Ika: Yǐ Tafu Ika 'dīri, ĩ kpá zị Yǐ Tafu Lómí be ni. † **10:21** 10:21 Āngū Ējēpētō vé rĩ ā nị rí kú cịcị: Múngú sē ụtụ rĩ bī nị kuú cịcị, ā'diātāsīyā 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ní ụtụ rĩ ịnjị ịvé múngú āzi rú rĩ sī.

27 'Bo Úpí Múngú sē 'bāgú rĩ vé ẹsị gō teete, 'bāgú rĩ gā kōpi ọyugá sī.

28 'Bāgú rĩ ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í dẹ mi má ẹndrẹti gé 'dīisī rá! Mí nī múké, lẹ mí gō índré má ẹndrẹti gé dīi ku! 'Í gō dō ímụ má vúgá nōo dīi, mi drā rá!”

29 Mósē ní újázú ịri ní kīnī, “Ịri múké, sū mí ní 'yoó rĩ tịni, má ícọ índré mí ẹndrẹti gé dīi ku!”

11

Ịwõnyõkí anjị kãyú rĩ pi ùdrāá

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Á lẹ wõnyõkí āzi ùnjí ni ịpěé ālu 'bāgú rĩ drịgé, ívé 'bá Ẹjẹpétō agá rĩ pi be. Tā 'dīri ā vùdrị gé, 'bāgú rĩ ìmi ọyụ mụzú rá. Ịri ìmi dro fū āngū rĩ agásí rá.

2 'Í mụ lúú āgō Ịsērélẹ vé rĩ pi ní, āzini ùkú rĩ pi ní kīnī, kōpi ā mụkí ngá ị ní údé aya ọgú 'bá ọgúọgú ni pi sī, āzini dábū sī ni pi zị 'bá adri 'bá ívé jó gārā gá rĩ pi vúgá.”

3 Úpí Múngú sē 'bá Ẹjẹpétō vé rĩ pi ịnjịkí 'bá Ịsērélẹ vé rĩ pi ịnjịnjị. Mósē ri Ẹjẹpétō gá 'dāá 'bá āmbúgú, 'bāgú rĩ vé ùgalaku rĩ pi 'bá Ẹjẹpétō vé rĩ pi be, ịnjịkí ịri ịnjịnjị.

4 Kúru Mósē ní 'yozú 'bāgú rĩ ní kīnī, “Úpí Múngú kīnī, 'Kādō mụjị caá ịnịná ágágá, ma ẹlị mụzú āngū Ẹjẹpétō vé rĩ agásí.

5 Anjị āgō 'bá Ẹjẹpétō vé rĩ pi ní tịj kãyú rĩ pi cére ímụ ùdrā rá, 'bāgú rĩ vé mvá kãyú ímụpi úrípi lúpá mālūngā vé rĩ drịgé rĩ í'dó drā nī, anjị

kāyú rĩ pi ũdrā cĩmgbá cazú tũgẽrĩ riĩpi ngá 'yĩĩpi rĩ vé mvá ágó kāyú rĩ vúgá, āzini 'bá Ęjěpétō vé rĩ pi vé ānyāpá rĩ pi vé anji āgō kāyú rĩ pi kpá céré ímú ũdrā rá.

⁶ Āngũ Ęjěpétō vé rĩ agásĩ céré, 'bá rĩ pi ímú lűűlű ga, lűűlű ĩ ní ímú gaá 'dĩri, ũkų ni gakí drĩ āngũ Ęjěpétō vé rĩ agá kuyé, 'bo lűűlű sű 'dĩri tĩnĩ ícókí gōó gaá dűi ku.

⁷ 'Bo 'bá Ĭsěrelē vé rĩ pi āsámvú gé 'dāá, āngũ rĩ újĩ ku kĩri, ũcógú ágbó 'bá āzi sĩ ku, dōku ágbó ānyāpá sĩ ku.' Kúru ĩmi ícó nĩ ámá 'yozú kĩnĩ, Úpĩ Múngú ri ẹsĩ múké 'bā 'bá Ĭsěrelē vé rĩ pi ní, ĩmi 'bá Ęjěpétō vé rĩ pi, ĩri ĩmi ĩrĩñā rá.

⁸ Ũgalaku Ęjěpétō vé rĩ pi ārěvú céré ímú kũmũcí ũtĩ má ẹndrẹtĩ gé, kọpi ma mã drĩ ĩrĩ sĩ, kọpi 'yo, mã jĩ mávé 'bá rĩ pi mužú. Tā 'dĩri ā vűdrĩ gé, ma kúru 'de mụ." Jĩkó ní 'deé Mósě agá rĩ sĩ, ĩri ní 'bāgú rĩ kuzú, ĩri ní fűzú mužú āmvé.

⁹ Úpĩ Múngú 'yo ándúru Mósě ní kĩnĩ, "'Bāgú rĩ ícó ĩmi yĩi ku. Kúru ĩri sě ma tā āyāzú āyāyā ni pi 'o tré āngũ Ęjěpétō vé rĩ agá."

¹⁰ Mósě pi Ārónā be 'okí tā āyāzú āyāyā 'dĩ'bée céré 'bāgú rĩ ẹndrẹtĩ gé rá, 'bo Úpĩ Múngú sě 'bāgú rĩ ẹsĩ gō teéte, lē 'bá Ĭsěrelē vé rĩ pi oyuų fụú ívé āngũ Ęjěpétō vé rĩ agásĩ ku.

12

Múngú ẹlĩ 'bá Ĭsěrelē vé rĩ pi vé jó tĩ gé sĩ

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Āronā be Ējēpētō gá 'dālē kīnī,

2 “Mbāá nōri ĩri adri ĩmi ní mbāá ĩmi ní í'dózú ĩmivé ílí lāzú rī.

3 Mí áyú 'bá Īsērélē vé rī pi ní céré kīnī, ú'dú mụdrị mbāá nōri vé rī gé, 'bětị ālu ālu ẽ í'dú kābīlō mvá dōku ndrị mbaápi fōlō ni.

4 Dō 'bá rī pi vé kālāfe 'bětị 'dīgé rī mādāŋá, ícókí kābīlō rī nyaá deę céré ku, kōpi ā úmúkí ĩ 'bětị āzi ĩnyīŋáŋá ni be, kōpi ẽ ĩpēkí kābīlō ĩ ní ícó nyaá céré rá ni.

5 Ānyāpá ĩmi ní ĩpēé rī ā adri kābīlō ágó, dōku ndrị ágó adriipi ílí be ālu, rụ'bá be múké ni.

6 ĩmi ütēkí kōpi múké cīmgbá cazú ú'dú mụdrị drị ni sụ mbāá 'dīri vé rī agá, kúru 'bětị ālu ālu Īsērélē vé rī pi ā úlíkí kābīlō rī pi ndrị rī pi be, ütú rī ní 'dengára gá nyā rī gé 'dīgé.

7 Kōpi ẽ í'dúkí kābīlō rī vé ārí, dōku ndrị rī vé ārí ūbēé jó kōpi ní ngá nyazú rī vé kēētị ẽ ẽrife ĩrị 'dī'bée ā rụ'bá gá sī, āzini ụrụ rī ā rụ'bá gá.

8 ĩnīŋá ālu ālu 'dāri sī, kōpi ā úzókí kābīlō rī vé zāá, dōku ndrị rī vé zāá úzózō, ā nyakí pánga ĩ ní á'dí ākúfị ākó ni sī, tịbị nị draápi dradra ni sī.

9 Ā nyakí zāá rī ụbūrụ ku, dōku ā á'díkí á'dí ā'di ku. Ā úzókí céré úzózō, drị ni pi, pá ni pi, fí ni pi, úgú ni pi be céré ā úzókí úzózō.

10 Ā kukí zāá rī ẽ ĩmbítā caá drị ụ'bútịŋá gá ku. Zāá rī ẽ ĩmbítā ace dō rá, ā zākí veé 'dīsī rá.

11 ĩmi kādō rií ínyá rī nyaá, ĩmi trakí ĩmivé bōngó akoó rụkụ rī pi úsú ĩmivé gō rụ'bá gá, ĩmi úsúkí mōrōkú ĩmi pá gá, ĩmi í'dúkí ĩmivé

túré ruú kuú ĩmi dríge. ĩmi nyakí ínyá rĩ mbêlê mbêlê, Ụ'dú 'dĩri Ụpí Múngú ní Ẹlìzú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ.

12 “Ịnị́nà ̃lu ̃lu 'dāri sī, ma ímú ẹlì trāá āngū Ẹjēpētō vé rĩ agāsī, ma 'bá Ẹjēpētō vé rĩ pi vé anjì āgō tìlẹ k̃yú rĩ pi ú'dí ̃nyāpá āgō k̃yú rĩ pi be cére, ma múngú Ẹjēpētō vé rĩ pi ịrīnā rá, ̃diātāsīyā ma Ụpí Múngú 'i.

13 ̃rì ĩmi ní ũbēé k̃ẹtị ẹr̃ife gá sĩ rĩ pi, ịri lū 'yozú kínĩ, jó ĩmi ní rizú adrízú rĩ pi 'dĩ. Má k̃ādō ̃rì ĩmi ní ũbēé rĩ ndreé, ma ẹlì ĩmi dríge sĩ. Má k̃ādō 'bá Ẹjēpētō vé rĩ pi vé anjì āgō k̃yú rĩ pi ú'dí, má ícó ĩmivé anjì āgō ú'dí ku.

14 “Ụ'dú 'dĩri lē ĩmi 'bākí t̃ā ni kú ĩmi dríge, ílì ̃lu ̃lu, lē úyú ĩmivé rĩ pi ̃ ríkí ụm̃ 'dĩri nyaá Ụpí Múngú ri ịnj̃zú.

15 Ụ'dú ẹz̃r̃r̃, lē ĩmi nyakí p̃anga ĩ ní á'dílẹ ̃kúf̃i ̃kó ni áyu. Ụ'dú ẹz̃r̃r̃ 'dĩ'bée vé í'dóngará gá, lē ĩmi u'dukí ̃kúf̃i ĩmivé jó agá rĩ pi cére ̃m̃vé, 'bá p̃anga ̃kúf̃i be ni nyaápi ̃k̃ā ú'dú ẹz̃r̃r̃ 'dĩri agá rĩ, ĩ ịri gū 'bá Ịs̃er̃elē vé rĩ pi ̃s̃ámvú gé sĩ ̃m̃vé.

16 Ụ'dú ̃lu rĩ gé, lē ĩmi úmúkí ĩmi tr̃ú Múngú ri ịnj̃j̃, ̃zini ú'dú ẹz̃r̃r̃ rĩ gé, lē ĩmi úmúkí ĩmi tr̃ú Ụpí Múngú ri ịnj̃j̃. Ụ'dú ịr̃r̃ 'dĩ'bée agá, lē 'bá ̃zi ̃ nga ẹz̃i ku. Ngá ĩmi ní ícó 'oó rá rĩ, 'yéná ĩmi ínyá á'dí áyu.

17 “Ĩmi údékí ụm̃, ĩmi á'díkí p̃anga ̃kúf̃i ̃kó ni ĩmi nyakí, ĩmi ígákí rí ú'dú má ní ĩmi ịj̃j̃zú ịf̃uzú āngū Ẹjēpētō vé rĩ agāsī 'dāri ̃nì. Ụm̃ 'dĩri ĩmi nyakí ịri m̃zú ílì ̃lu ̃lu vú sĩ cére.

18 Mbãá ílí rĩ ní í'dózú rĩ vé ú'dú kãdõ caá mụdrĩ drĩ ni sụ rĩ vé ùndréná gá, ìmi nyakí pánga á'dílé ãkúfí ãkó ni cĩngbá cazú ú'dú pũkú ìrĩ drĩ ni ãlu vé ùndréná gá.

19 Ụ'dú ézìrĩ 'dĩri agá, lē ē ìsúkí ãkúfí jó ìmivé rĩ pi agásĩ ku. 'Bá pánga ãkúfí be ni nyaápi ú'dú ézìrĩ 'dĩri agá ãkã rĩ, dõ ìri Ìsèrélégú yã dõku jãkã yã, ì ìri gũ 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi ãsámvú gé sĩ ãmvé.

20 Vürã céré ìmi ní adrizú rĩ pi gé sĩ, ú'dú ézìrĩ 'dĩri agá, 'bá ãzi ã nya ngá ãkúfí be ni ku, ã nyakí pánga á'dílé ãkúfí ãkó ni áyu."

Mósē ũlũ tã Múngú ní ímbá 'í ní rĩ 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi ní

21 Kúru Mósē ní 'bá ambugu Ìsèrélē vé rĩ pi zizú ímúzú 'í vúgá nŕó, ìri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Lē 'bětĩ ãlu ãlu ē ìpē ãnyãpá ì ní lēé ulí Ụ'dú Múngú ní Ełizú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ.

22 Ìmi 'bãkí kãbĩlõ rĩ pi vé ãrí, dõku ndrĩ rĩ pi vé ãrí raá ìgãjá agá, ìmi í'dúkí ìbìbì, ìmi sukí ãrí rĩ agá 'dãá, ìmi ùbèkí ãrí rĩ kẹtì ē ẹrife ìrĩ 'dĩ'bée ã rụ'bá gá sĩ, ãzini ụrụ rĩ ã rụ'bá gá. 'Bá ãzi ē ìfũ ívé jó agásĩ ãmvé ku cĩngbá ụ'bùtịná gá.

23 Ụpí Múngú kãdõ ẹlìjì mụú ãngũ Èjèpétõ vé rĩ agásĩ, rií 'bá Èjèpétõ vé rĩ pi ú'dí, ìri ãrí ìmi ní ùbèé kẹtì ẹrife ụrụ rĩ ã rụ'bá gá, ãzini ẹrife ìrĩ 'dĩ'bée ã rụ'bá gá rĩ ndre. Mālāyíkã Múngú ní ímú ìpèé ãngũ ú'dìpi rĩ ícò fíí ìmivé jó agá ìmivé anjì ãgõ kãyú rĩ pi ú'dí ku.

24 “Tã má ní ùlũú ìmi ní 'dĩri, lě ìmi 'dukí tã ni ngaá mužú nyonyo, í'dózú ìmi vúgá, cazú ìmivé úyú rĩ pi vúgá.

25 Ìmi kádō caá āngũ Úpí Múngú ní eziì, ìri ní lěe sěe ìmi ní rĩ gé 'dãá, lě ìmi rikí ùmũ rĩ vé tã 'oó mužú dđi dđi.

26 Anji ìmivé rĩ pi zikí dō ìmi kìnĩ, ‘Ūmũ 'bá ní rií 'oó nōri vé ífífi ã'di?’

27 Ìmi ùlũkí kōpi ní 'dĩni, “Bã ri ùmũ Ū'dú Múngú ní Ełizú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ vé rĩ nya Úpí ri ìnjĩzú, Úpí Múngú kã rií 'bã Ĕjēpētō vé rĩ pi ú'dđi, ełi 'bã Ĭsērélě vé adri'bã Ĕjēpētō agá rĩ pi vé jó drĩgégé sĩ, úló 'bã āzi ã rụ'bã ālunãni kuyé.” ’ ‘Bã rĩ pi kã tã Mósē ní ùlũú rĩ yìi, kōpi ní drĩ sřzú Múngú ri ìnjĩzú.

28 'Bã Ĭsērélě vé rĩ pi 'dukí tã rĩ ngaá sũ Úpí Múngú ní eziì Mósē pi ní Ārónã be rĩ tịni.

Anji kãyú rĩ pi vé ùdrãngará

29 Kã adrií ìnịná ágágá, Úpí Múngú ní 'bã Ĕjēpētō vé rĩ pi vé anji āgō kãyú rĩ pi ú'dđizú, í'dó 'bãgú mālũngã ruųpi rĩ vé mvá ágó kãyú rĩ 'dđi drãá, ú'dđi anji āgō kãyú rĩ pi cĩngbã cazú 'bã ì ní 'yĩ kuú 'bú agá rĩ vé mvá ágó kãyú rĩ vúgá, āzini ú'dđi ãnyãpá rĩ pi vé anji tịlě kãyú rĩ pi ùdrãá céré.

30 Ìnịná 'dãri sĩ, 'bãgú rĩ ívé ùgalaku rĩ pi be, 'bã Ĕjēpētō vé rĩ pi be arukí ú'dđi gélésĩ, kōpi ní í'dózú lűlűlű gazú āngũ Ĕjēpētō vé rĩ agá 'dãá, ã'diãtãsiyã 'bětị ãzi ãvũ ní drãá 'a ni gé kuyé ni 'dãáyo.

'Bá Īsērélē vé rĩ pi vé fũngará Ējēpétō agásĩ rĩ

³¹ Īnĩná 'dãri sĩ, 'bāgú rĩ ní Mósē pi zizú Ārónã be ímùzú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Īmi ĩmivé 'bá ĩsērélē vé rĩ pi be, ĩmi ngakí fũú mávé 'bá rĩ pi ãsámvú gé sĩ 'dĩísĩ rá, ĩmi mụkí ĩmivé Úpí Múngú ĩmi ní tã ni zị má tị gé rĩ ĩnjĩ.

³² Īmi 'dukí ĩmivé kãbĩlō, ndrĩ, tị rĩ pi be céré mụzú ĩndĩ. 'Bo ĩmi kukí má ní tãkiri ũgbále."

³³ 'Bá Ējēpétō vé rĩ pi ní 'yozú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní kĩnĩ, "Īmi fũkí 'bávé ãngũ agásĩ mbēlē mbēlē, ĩmi fũkí dō kuyé, 'bã céré ũdrã rá."

³⁴ Kúru 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní fúndru ĩ ní usaá yĩ sĩ, ĩ ní drĩ ãkúfĩ yĩ 'a ni gé kuyé ni 'dúzá ũdãzú lãálã rĩ pi agásĩ, kōpi ní lãálã rĩ pi úmbézú bōngó sĩ, kōpi ní u'duzú 'bãzú ĩ kídị gé, kōpi ní 'dezú mụzú.

³⁵ 'Bá Īsērélē vé rĩ pi 'dukí tã rĩ ngaá sũ Mósē ní ũlũú ĩ ní rĩ tịni, kōpi zìkí ngá ĩ ní údé dábũ sĩ ni pi, aya ógũ 'bá ógũ ògũ sĩ ni pi, bōngó ũnyĩ be ni pi be 'bá Ējēpétō vé rĩ pi vúgá.

³⁶ Úpí Múngú sē 'bá Ējēpétō vé rĩ pi 'bãkí ẹsị múké 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní, kōpi sēkí ngá 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní zị rĩ pi rá, sã kōpi ní füzú Ējēpétō agásĩ rĩ gé, kōpi 'dukí ã 'bú Ējēpétō vé rĩ pi mụzú ĩndĩ.

³⁷ Īnĩná 'dãri sĩ, 'bá Īsērélē vé rĩ pi 'í dókí ẹcị tuú kũrú Rãmāsésē vé rĩ gé, cĩngbã cazú kũrú Sōkótō vé rĩ gé. 'Bá mụ 'bá rĩ pi élifũ mụdũrũlũ áziyá (600,000), 'dĩ 'bée céré ãgō, 'bo lãkí ũkú rĩ pi anjĩná rĩ pi be kuyé.

38 'Bá ʊrʊkʊ kárakará 'dekí muʊ 'bá Īsērélē vé rī pi vúgá sī ĩndī. Tī, ndrīí, āzini kābīlō kárakará 'dekí muʊzú ĩndī.

39 Kōpi ní fúndru ĩ ní usaá yīí sī ākúfī ākó ĩ ní ijī Ējēpétō gálésī rī 'bāzú á'dízú pánga rú. Ā'diātāsīyā ídrókí kōpi ĩfūú āngū Ējēpétō vé rī agá 'dāásī, kōpi ĩsúkí sá ĩnyá á'dízú ní kuyé.

40 'Bá Īsērélē vé rī pi adrikí Ējēpétō agá 'dālē caá ílí mūdūrūlū sʊ pūkú na (430).

41 Ílí mūdūrūlū sʊ pūkú na (430) 'dīri vé ũdū gé, Úpí Múngú vé 'bá Īsērélē vé rī pi ní fūzú āngū Ējēpétō vé rī agásī úyú ĩvé rī vú sī.

42 ĩnīná 'dāri sī, Úpí Múngú 'bā mī kōpi ndrezú, ijī kōpi ĩfūú āngū Ējēpétō vé rī agásī rá. Ílí ālu ālu, lē 'bá Īsērélē vé rī pi ē ígákí ĩnīná 'dāri vé tā, kōpi ā rikí Úpí Múngú ri ĩnjīí úyú ĩvé rī pi be.

ʊ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tī gé sī rī vé tā

43 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, “Tāimbí ʊ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tī gé sī rī pi 'dī:

“Lē jākāgú ā nya ũmū rī ku.

44 Túgērī mí ní jeé, mí ní ágélé ni ē tī líjí gí rī, ĩri ícó ũmū 'dīri nya rá.

45 Ūmū ímúpi adriípi mívé āngá, āzini 'bá riípi ẹzī ngaápi mí ní, mí ní rií ũfēfē rī, ā nya ũmū rī ku.

46 “‘Bá Īsērélē vé rī pi ā nyakí zāá ũmū vé rī jó agá 'dāá ũgōgō. Ā jīkí zāá rī fūú āmvé ku. Ā nōkí zāá rī vé fā āluṅáni ku.

47 Lē 'bá Īsērélē vé rī pi ārēvú céré ā nyakí ũmũ ú'dú 'dāri ĩnjĩzú ānī.

48 “Jākāgú riipi adriipi ĩmi āsámvú gé, lēepi ũmũ Ũ'dú Úpí Múngú ní Ēlĩzú Jó rī pi tị gé sī rī nyaápi rī, lē ā úlĩ anji āgō adri'ba ívé āngá rī pi vé ágélé ě tị rá. Kúru kōpi ícọ ũmũ rī nya rá, sũ 'bá Īsērélē vé ni tịni. 'Bá ágó ĩ ní ágélé ni ě tị lị kuyé rī, ā nya ku.

49 Tāĩmbĩ ālu ālu ĩ ní rizú ágélé ě tị lizú 'dĩri, ĩri 'i nga 'bá Īsērélē vé rī pi ní āzini jākā adri'ba ĩmi āsámvú gé rī pi be céré.”

50 Īsērélē rī pi ārēvú céré 'duki tā Úpí Múngú ní eziĩ Mósē pi ní Ārónā be rī ngaá rá.

51 Ũ'dú ālu ālu 'dāri sī, Úpí Múngú íjĩ 'bá Īsērélē vé rī pi ĩfũú āngũ Ējēpētō vé rī agásĩ āmvé úyú ívé rī vú sī.

13

Múngú gũ anji āgō kāyú rī pi 'í ní

1 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnĩ,

2 “Í gũ 'bá Īsērélē vé rī pi vé anji āgō kāyú rī pi adrii túngú. Ānji Īsērélē vé ĩ ní tịĩ kāyú rī pi, ānyāpá ĩ ní tịĩ kāyú rī pi be, kōpi mávé ni.”

3 Kúru Mósē ní 'yozú 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnĩ, “Lē ĩmi ígákí ú'dú ĩmi ní ĩfũzú Ējēpētō agásĩ, ĩmi ní ĩzāngā nyazú túgērĩ rú 'dāri, ā'diātāsīyā Úpí Múngú íjĩ ĩmi ĩfũú ũkpō ívé rī sī nĩ. 'Bá āzi ā nya pánga ĩ ní á'dí ākúfĩ sī ni ku.

4 Lẽ ìmi ígákí ụ'dụ ìmi ní ìfũzú àngũ Èjèpétò vé rĩ agásĩ mbáá Àbìbụ* agá rĩ vé tã.

5 Úpí Múngú ẹ̀zì ìmi ẹ̀'bípìì ní àngũ 'bá Kánánà vé rĩ pì vé rĩ, Hífì rĩ pì vé rĩ, Àmórà rĩ pì vé rĩ, Hívì rĩ pì vé rĩ, àzini Jèbúsì rĩ pì vé rĩ, sè ìmi ní, àngũ 'dàri múké, lé be, àzini ọ̀nyụ be. Ìmi cakí dō àngũ 'dàri agá gí, ílì àlu àlu, mbáá Àbìbụ vé rĩ gé, lè ìmi údékí ụ̀mụ, ìmi nyakí ụ'dụ ìmi ní ìfũzú àngũ Èjèpétò vé rĩ agásĩ 'dàri ígázú àní.

6 Lẽ ìmi nyakí pánga ì ní á'dí àkúfì àkó ni caá ụ'dụ ẹ̀zìrì, ca dō ụ'dụ ẹ̀zìrì gí, lè ìmi údékí ụ̀mụ Úpí Múngú rì ìnjìzú.

7 Ụ'dụ ẹ̀zìrì 'dìri agá, lè ìmi nyakí pánga ì ní á'dí àkúfì àkó ni, lè àkúfì à adri ìmivé jó agá ku, àngũ ìmi ní adrizú rĩ agásĩ cére, àkúfì à adri ku.

8 Ụ'dụ ẹ̀zìrì 'dìri agá, lè 'bètì àlu àlu à ùlũ anjì ívé rĩ pì ní 'dínì, 'Ma rì tã 'dìri 'o 'dínì, à'diātāsīyā tã Úpí Múngú ní 'oó má ní, ìri ní ma ìjì ìfũú Èjèpétò agásĩ àmvé rĩ sī.'

9 Ụ̀mụ nōri adri sụ ngá ì ní 'yí dríge rĩ tìni, dōku ngá ì ní 'báá ẹ̀ndrẹ̀tì gé rĩ tìni, ìmi ígákí rì tã Múngú ní ẹ̀zì ìmi ní rĩ àní, ìmi ùlũkí rì ìmivé anjìná rĩ pì ní. Ìmi ndrekí drì ká, Úpí Múngú ìjì ìmi ìfũú àngũ Èjèpétò vé rĩ agásĩ ùkpō ívé rĩ sī nĩ.

10 Ílì àlu àlu, ìmi údékí ụ̀mụ rìi nyaá ụ'dụ 'dìri gé.

---

* 13:4 13:4 Mbáá Àbìbụ: Mbáá Àbìbụ í'dó 'i Gbara vé útútú gé, cazú Ịrìbìlì vé útútú gé. Mbáá 'dìri ílì rĩ vé í'dóngára, à'diātāsīyā 'bá Ịsèrélè vé rì pì ìfũkí àngũ Èjèpétò vé rĩ agásĩ mbáá 'dìri agá.

11 “Úpí Múngú ri ímú ãngũ 'bá Kānānā vé rĩ pi ní adrízú rĩ sē ĩmi ní, sũ ĩri ní ẹziṣi ĩmi ní, āzini ĩmi ẹ'bipiji ní rĩ tịni. ĩmi kádō caá ãngũ rĩ agá 'dǎá,

12 ĩmi gũkí anji ãgō kǎyú rĩ pi, ãnyāpá ãgō kǎyú rĩ pi be céré sēé Úpí Múngú ní.

13 'Bá ǎlu ǎlu ǎ újǎ ívé dōngí ágó kǎyú rĩ ívé kǎbĩlō mvá ágó rú ni sī, dōngí rĩ ẹ drĩ jezú ǎní. 'Bo újǎ dō dōngí rĩ kuyé, ǎ pi umbe ni ṅóó rá. Lē 'bá ǎlu ǎlu ǎ je ívé mvá ágó kǎyú rĩ ẹ drĩ jeje.

14 “Úmvúlésí anji ĩmivé rĩ pi zíkí dō ĩmi, ‘Tǎ ĩ ní rizú anji ãgō kǎyú rĩ pi ẹ drĩ jezú rĩ vé ífífí ǎ'di?’ ĩmi 'yokí kōpi ní kīnī, ‘Úpí Múngú ijí 'bá ĩfũú ãngũ Ējēpétō vé 'bá ní adrízú ǎní túgērĩ rú rĩ agásí ũkpō ívé rĩ sī.

15 Ọtú 'bǎgú Ējēpétō vé rĩ kǎ gǎá 'bá ọyugá sī, Úpí Múngú ú'di 'bá Ējēpétō vé rĩ pi vé anji ãgō kǎyú rĩ pi, ãnyāpá ãgō kǎyú rĩ pi be ũdrǎá rá. Sē 'bá ní rizú ãnyāpá ãgō kǎyú rĩ pi sēzú zǎzú Úpí Múngú ní rōbōṅṅó rú 'bávé anji ãgō kǎyú rĩ pi ẹ drĩ jezú kǎbĩlō mvá sī ǎní.’

16 Tǎ ĩ ní rizú anji ãgō kǎyú rĩ pi ẹ drĩ jezú rĩ adri sũ ngá ĩ ní 'yĩ drígé rĩ tịni, dōku ngá ĩ ní 'yĩ ẹndrẹti gé rĩ tịni, ĩmi ígákí rí tǎ Úpí Múngú ní 'bá ijǎzú ĩfũzú ãngũ Ējēpétō vé rĩ agásí ívé ũkpō sī rĩ ǎní.”

Īsērélē rĩ pi zokí yĩ tafu rĩ agásí

17 'Bǎgú Ējēpétō vé rĩ kǎ 'bá Īsērélē vé rĩ pi ọyúú mužú, Múngú ko kōpi ẹ drĩ mužú létí mužúpi ãngũ Félēsétē vé rĩ gé sī kuyé, létí rĩ ẹ ẹlì dō ẹlì ẹlì drǎáásiyǎ. Múngú kīnī, “Kōpi fikí dō

ẹ'dị agá, kọpi ìvé úmĩ újá gōzú àní vùlé Èjèpétō gá ũzi.”

18 'Bo Múngú ko kọpi ẹ drị mužú lẹti 'i ánapi trāá àngū ã'wí cínyáfā rú rĩ gélésíla, Yíí Tafu Ika rĩ gélé rú. 'Bá Ìsèrélē vé rĩ pi fùkí àngū Èjèpétō vé rĩ agásí sù 'bá mu' 'bá ẹ'dị 'dị' 'bá rĩ pi tịni.

19 Mósē kã ìfūú Èjèpétō agásí, 'du fā Yōsépā vé rĩ mužú ìndī, ã'diātāsīyā Yōsépā ẹzi ọtú 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi ní kīnī, “Á nī rá Múngú ri úmvúlésí ìmú ìmi ìzā ko rá, kúru ìmi kádō fūú mužú, ìmi jìkí mávē fā mužú ìndī.”

20 'Bá Ìsèrélē vé rĩ pi kã kūrú Sōkótō vé rĩ kuú, kọpi mukí mōrōgó 'beé kūrú Ètāmā vé rĩ gé, ìnyiná àngū ã'wí cínyáfā rú rĩ gé.

21 Kádō adrii ùtúná sī, Úpí Múngú ri ìrìbítì sē àsō kọpi ẹndrẹti gé ri kọpi ẹ drị ko mužú. Kádō kpá adrii ìníná sī, ìri sē àcí ri ñi kọpi ẹndrẹti gé, kọpi ã ndrekí rí àngū àní ìníná rĩ sī, kọpi ã tuki rí ẹcì ùtúná sī, dòku ìníná sī.

22 Ìrìbítì rĩ ri 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi ẹ drị koó mužú ùtúná rĩ sī, àzini àcí àsōopi rĩ, ri kọpi ẹ drị koó mužú ìníná rĩ sī.

14

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī,

2 “Í 'yo 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi ní, kọpi ã újaki ì gōó mužú mōrōgó rĩ 'beé kūrú Pí Hāhīrótā vé rĩ gé, Mīgōdólā pi vé àsámvú yíí tafu ika rĩ be rĩ gé. Kọpi ã 'bekí mōrōgó rĩ yíí tafu ika rĩ ã gārā gá, ìnyiná kūrú Bālā Zéfónā vé rĩ ã gārā gá.

3 'Bāgú Ējēpētō vé rĩ ímú ũsũ, ĩri 'yo, 'Bá Īsērélē vé rĩ pi ndākí létì tí, kòpi ri ájá āngũ ā'wí cínýáfā rú rĩ agá 'dĩí'dĩ.'

4 Ma sē 'bāgú rĩ vé ẹsì ri tete, ĩri gō ĩmi vùdrĩ dro, 'bo ma 'bāgú rĩ ndē ívé āngáráwá rĩ pi be rá. Tā má ní ímúzú kòpi ndēzú rĩ, ĩri sē 'bá rĩ pi cére ímú ma íngú āní rá. 'Bá Ējēpētō vé rĩ pi ímú nĩ 'yozú kínĩ, ádarú ma Úpí Múngú 'i." Kúru 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní mōrōgó 'bezú vūrā Úpí Múngú ní lūú ĩ ní rĩ gé.

5 'Bāgú Ējēpētō vé rĩ kǎ yì kínĩ 'bá Īsērélē vé rĩ pi ápákí mužú gí, 'bāgú rĩ ívé ũgalaku rĩ pi be, kòpi ní ívé yìkì újázú 'yozú kínĩ, "Ī ndrekí drĩ tā 'bá ní 'oó 'dĩri ká, 'bá kukí 'bá 'dĩ'bée ápá rá āsĩ? Kòpi gōkí 'bá ní ẹzì ngaá dī ku!"

6 Kúru 'bāgú rĩ útú ívé ārābíyā ĩ ní rií useé hūsánĩ* sĩ rĩ kú ịnógósì, 'dù ívé āngáráwá rĩ pi mužú ĩndĩ.

7 'Dù ārābíyā múké múké ĩ ní rií useé hūsánĩ sĩ rĩ pi mūdūrũlũ ázìyá, 'dù kpá ārābíyā ĩ ní rií useé hūsánĩ sĩ Ējēpētō agá 'dǎá rĩ pi, ũ'bā ũgalaku rĩ pi adrií drĩkoma rú ārābíyā ĩ ní rií useé hūsánĩ sĩ rĩ pi drĩgé sĩ ālu ālu cére.

8 Úpí Múngú sē 'bāgú Ējēpētō vé rĩ ẹ ẹsì teete, ā dro rí 'bá Īsērélē vé ri'bá ápá'bá mužú'ũrĩ ākó 'dĩ'bée ā vùdrĩ mužú.

9 'Bá Ējēpētō vé rĩ pi, āngáráwá 'bāgú rĩ vé rĩ pi, 'bá únjú'bá hūsánĩ sĩ rĩ pi, āzini únjú'bá ārābíyā ĩ ní useé hūsánĩ sĩ rĩ pi be rikí 'bá Īsērélē

* 14:6 14:6 Hūsánĩ: Hūsánĩ ri ānyāpá ọngú njuúpi ambamba ni, ĩ ri ārābíyā ẹ'dì 'dìzú rĩ use āní.

vé rĩ pi ã vüdrĩ droó mužú, kôpi cakí mužú Īsērélē rĩ pi řsú vürã kôpi ní mužú adrízú rĩ gé yĩ tafu ika rĩ ã gārã gá ĩnyinã Pĩ Hãhĩrótã gá, ĩnyinã kũrũ Bãlã Zěfónã vé rĩ ã gārã gá.

10 'Bá Īsērélē vé rĩ pi kã ndreé 'bãgú rĩ ri ímũ ívé 'bá Ĕjěpétō vé rĩ pi be ĩ vúgálé rú, ũrĩ ímvũ kôpi ambamba, kôpi ní útrézú Úpí Múngú ęndręti gé, Múngú ã ko ĩ ĩzã.

11 Kôpi ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, “Mí íjĩ 'bã ũdrãã ängũ ã'wí cínyáfã rú rĩ gé nōgó ã'di ã tã sĩ? Ĕjěpétō agá 'dãã, nyõokú ävũ řizú ni 'dãáyo? 'Í 'o mi ngóni ngóni 'bã íjĩzú ĩřüzú Ĕjěpétō agásĩ ämvé?

12 'Bá 'yokí mí ní ándúru Ĕjěpétō gá 'dãlé rá, 'bá kĩnĩ, 'Mí ku 'bã adrikí 'bá Ĕjěpétō vé rĩ pi ní túgęrĩ rú, řií ęzi ngaa kôpi ní.' 'Bávė adringará túgęrĩ rú Ĕjěpétō gá 'dãlé rĩ múké, ndě 'bá ní ímũzú ũdrãzú ängũ ã'wí cínyáfã rú rĩ agá nōgó rĩ.”

13 Mósē ní újázú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní kĩnĩ, “Īmi 'okí ũrĩ sĩ ku! Īmi úmbékí ęřĩ, ĩmi ändrũ tã Úpí Múngú ní ĩmi pazú rĩ ndre rá, 'bá Ĕjěpétō vé ĩmi ní ndreé ímũ' 'bá 'dĩ'bée, ĩmi gōkí kôpi ndreé đĩ ku.

14 Úpí Múngú ri ĩmi ní ũmbã rĩ řu nĩ, lě ĩmi adrikí mãdã.”

15 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, “Ngá mí ní řizú mi ĩmãmãlãzú mã ko mĩ ĩzã rĩ ã'di? 'Í lũ 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní, kôpi ã útrúkí ĩ mužú drĩdrĩ.

16 Mí inga mívé túré suú yǐi tafu ika rĩ drĩgé 'dǎlé, yǐi rĩ ẽ ẹdị rí 'i, 'bá Īsērélē vé rĩ pi ẽ ẹlìkí rí mužú ǎngũ ǎ'wí rú rĩ agásĩ.

17 Ma sē ǎngáráwá Ējēpétō vé rĩ pi ẽ ẹsị ri tete, kōpi Īsērélē rĩ pi ǎ vùdrĩ dro mužú yǐi tafu ika rĩ agásĩ, ma 'bǎgú rĩ ndē ívé ǎngáráwá rĩ pi be, ǎrǎbíyǎ ĩ ní useé hūsánĩ sĩ rĩ pi be, ĩ kúru ma ĩnǐ ǎnĩ rá.

18 Má kǎdō 'bǎgú rĩ ndēé ívé ǎngáráwá rĩ pi be gí, 'bá Ējēpétō vé rĩ pi ímụ nǐ áamá 'yozú kínĩ, ma Úpí Múngú 'i.”

19 Kúru Múngú vé mǎlǎyíkǎ riipi ǎngáráwá Īsērélē vé rĩ pi ẽ drĩ kóopi rĩ gō 'i újá adrii kōpi ǎ úgóró gá. Īrībítì ǎsōópi kōpi ẹndrẹtì gé rĩ gō 'i újá adrii kōpi ǎ úgóró gá.

20 Īrībítì rĩ muž adrii ǎngáráwá Ējēpétō vé rĩ pi ǎsám vú gé 'bá Īsērélē vé rĩ pi be. ǎngũ rĩ kǎ nǐ cìcì, ĩrībítì rĩ gō 'i újá dǐi 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní ǎcì rú ĩnì be rǎ. 'Bo ĩrībítì rĩ sē ǎngũ rĩ nǐ kú cìcì ǎngáráwá Ējēpétō vé rĩ pi ní, sē ǎngáráwá Ējēpétō vé rĩ pi útrúkí ĩ caá 'bá Īsērélē vé rĩ pi ǎ gǎrǎ gá 'dǎá kuyé.

21 Kúru Mósē ní ívé túré ingazú suzú yǐi tafu ika rĩ drĩgé 'dǎá, ĩnǐná 'dǎri sĩ, Úpí Múngú ní ũlì ĩpězú ũtù ní ĩfũngára gálésĩla ũkpō be, vǐzú ĩnì be rǎ, yǐi tafu rĩ ní 'i ẹdízú, sē ǎngũ rĩ gō adrii ǎ'wí rú.

22 Kúru 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní ẹlízú mužú ǎngũ ǎ'wí rú, yǐi 'i ẹdìpi ngaápi kú ngénjì rĩ ǎsám vú gé sĩ.

23 'Bá Ējēpétō vé rĩ pi, ǎngáráwá 'bǎgú rĩ vé rĩ

pi be, kôpi ní 'bá Īsērélē vé rĩ pi ã vùdrĩ drozú mužú, kôpi njukí mužú ìvé hūsánĩ rĩ pi sĩ, āzini ārābíyā ĩ ní useé hūsánĩ sĩ rĩ pi sĩ mužú yĩ tafu ika 'i édípi kú ngénjì rĩ āsámvú gé sĩ.

24 'Bo kã mužú adrií ù'bútì kũñkũñ, Úpí Múngú ndre āngũ ímúzú 'bá Ējēpétō vé rĩ pi drĩgé vũgá nōó ìrìbìtì dđìpi ācì rú rĩ agásĩ, sē ùrĩ ìmvú kôpi ambamba.

25 Múngú sē 'bá Ējēpétō vé rĩ pi vé ārābíyā rĩ pi ã pá ate ùtrētrē agá, ícókí njuú ku. 'Bá Ējēpétō vé rĩ pi ní 'dezú útrézú kìnĩ, “Lē 'bā 'dekí fũú mužú nōósĩ rá! Úpí Múngú 'de 'bá Īsērélē vé rĩ pi vúgálésĩ, ìri ri ùmbā rĩ fú 'bá be nĩ.”

26 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, “Mí inga mívé túré suú yĩ tafu ika rĩ drĩgé 'dāá, yĩ rĩ ē ícì rí 'i 'bá Ējēpétō vé rĩ pi ìmũlũú ìvé ārābíyā useé hūsánĩ sĩ rĩ pi be, āzini 'bá únjú'bá hūsánĩ sĩ rĩ pi be.”

27 Kúru Mósē ní ìvé túré ingazú suzú yĩ tafu ika rĩ drĩgé 'dāá, kã mužú adrií ù'bútìjā sĩ, yĩ rĩ ní 'i ícízú kpũkũ. 'Bá Ējēpétō vé rĩ pi 'bĩkí kōdō ápá fũú yĩ rĩ agásĩ, 'bo Úpí Múngú ú'bé kôpi gōó yĩ tafu ika rĩ agá 'dāá ũzi.

28 Yĩ rĩ ìmũlũ ārābíyā ĩ ní useé hūsánĩ sĩ rĩ pi, 'bá únjú'bá hūsánĩ sĩ rĩ pi be, 'bāgú rĩ vé āngáráwá 'bá Īsērélē vé rĩ pi ã vùdrĩ dro'bá rĩ pi be céré, 'bá āzi pa 'i āluḡani kuyé.

29 'Bo 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní ełízú mužú āngũ ã'wí rú rĩ gé sĩ, yĩ 'i édípi ngaápi kú ngénjì rĩ āsámvú gé sĩ.

³⁰ Ú'dú 'dãri gé, Úpí Múngú pa 'bá Īsērélē vé rĩ pi 'bá Ĕjĕpétō vé rĩ pi drígé sĩ rá, 'bá Īsērélē vé rĩ pi ndrekí 'bá Ĕjĕpétō vé rĩ pi vé ävũ ũdrã 'bá kú yĩĩ ã gārã gá sĩ rĩ pi rá.

³¹ 'Bá Īsērélē vé rĩ pi kã Úpí Múngú vé ũkpõ 'bá Ĕjĕpétō vé rĩ pi ndězú rĩ ndree, sē kôpi ĩnjĩkí Úpí Múngú ri ãní rá, kôpi 'bãkí ẹsị Úpí Múngú drígé, äzini ĩrivé ätĩ 'bá Mósē drígé.

15

Úngó Mósē ní ngoó rĩ

¹ Kúru Mósē pi ní úngó 'dĩri ngozú 'bá Īsērélē vé rĩ pi be Úpí Múngú ní,

“Ma úngó ngo Úpí Múngú ní,

ã'diãtãsiyã ĩri ní ari'ba rĩ pi ã ũkpõ ndĕé rá rĩ sĩ.

Ú'bé 'bá únjú 'bá hũsãní sĩ rĩ pi

ĩvé hũsãní rĩ pi be céré yĩĩ tafu agá.

² Úpí Múngú ri má ní ũkpõ sē nĩ, äzini ĩri sē ma úngó ngo nĩ,

pa ma ari'ba rĩ pi drígé sĩ nĩ,

ĩri mávé Múngú, ma ĩri íngú,

ĩri Múngú má ẹtẹpi vé ni, ma ĩri íngúngũ.

³ Úpí Múngú ri 'bá ẹ'dĩ 'dĩpi ndĕépi rá ni,

ĩrivé rú Úpí 'i.

⁴ 'Bãgú rĩ vé ãngáráwá rĩ pi ĩvé ãrãbíyã ĩ ní useése rĩ pi be,

Múngú ú'bé kôpi Yĩĩ Tafu Ika rĩ agá.

'Bãgú rĩ vé ũgalaku ẹ'dĩ ã tã nĩ 'bá múké múké rĩ pi

u'dekí ũdrãá Yĩĩ Tafu Ika rĩ agá.

- 5 Yĩĩ kụ̀pì kụ̀kụ̀ rĩ ãmũlũ kòpì,
 kòpì u'dekí áwí yĩĩ ã ndúgé 'dǎá, sũ írǎ ní
 'deé áwí yĩĩ ã ndúgé rĩ tịnì.
- 6 Úpí Múngú,
 mívé ùkpõ aga rá,
 mívé ùkpõ
 ú'dì ari'ba rĩ pi ùdrǎá céré.
- 7 Mívé ùkpõ agaápi rá rĩ sĩ,
 'í ndē 'bá mi ọwụ'ba rĩ pi rá,
 jĩkó mívé rĩ sĩ,
 'í zǎ 'bá 'dĩ'bée veé kuú úfúragú rú, sũ ásé
 ní veé rĩ tịnì.
- 8 Ẹvĩvĩ mívé rĩ sĩ,
 yĩĩ rĩ aco 'i ngaá kuú ngénjì,
 yĩĩ rípi dípì rĩ gō 'i újá troó kuú ngũ,
 Mì ni kụ̀pì kụ̀kụ̀ rĩ gō dípì ku.
- 9 Ari'ba rĩ pi rikí ã íngú kínì,
 'Ma kòpì ã vùdrĩ dro, ma kòpì urụ rá,
 ma kòpívé ã'bú u'dụ kòpì drígé sĩ,
 ma kòpì ú'dì ùdrǎ céré,
 ma mávé ìlì ãco rĩ ínjé,
 ma kòpì ú'dì ùdrǎ rá.'
- 10 'Bo Úpí Múngú, 'í vu mívé ẹvĩvĩ,
 sē yĩĩ tafu rĩ ãmũlũ kòpì,
 kòpì u'dekí tĩ yĩĩ ã ndúgé
 sũ írǎ ní 'deé tĩ yĩĩ ã ndúgé rĩ tịnì.
- 11 Úpí Múngú, múngú ǎzi sũpì mí tịnì 'dǎáyo,
 ǎ'di adri sũ mí tịnì,
 uleteretere ùkpõ be nĩ?
 'Bá ã ní ruú, ǎzini ã ní íngú sũ mí tịnì rĩ
 ǎ'di 'i?

Ã'di ri ícò tã ãyãzú ãyãyã ni 'o sũ mí tĩnĩ
nĩ?

12 Mí i'da mívé ũkpõ,

nyõókũ rĩ zĩ 'i, ute kòpi céré.

13 Lẽngará mívé agaápi rá rĩ sĩ,

mí 'bá mí ní kòpi ípá rĩ pi ã drĩ ko mužú rá.

Ũkpõ mívé rĩ ícò kòpi ùtẽ

ca mívé vũrã uletere rĩ gé rá.

14 Súrú rĩ pi kádõ tã 'dĩri yĩ, ìri sã kòpi ã rù 'bá
ri yãyã.

Ūrĩ ri 'bá Fẽlẽsètẽ vé rĩ pi ìmvú ambamba.

15 Ūrĩ ri ìmú drĩkoma Ēdómã vé rĩ pi ìmvú ùnjĩ
ùnjĩ.

Ambugu Mõábã vé rĩ pi ìmú yã ambamba,

'bá Kãnánã vé rĩ pi ìmú adri ũrĩ rú,

¹⁶ ũrĩ ri ìmú kòpi ìmvú ùnjĩ ùnjĩ.

Úpí Múngú, ũkpõ mívé rĩ sĩ,

kòpi áwí pá tu sũ írã ní pá tuú vũrãvũrã rĩ
tĩnĩ.

Cĩngbá 'bá mívé mí ní ípá rĩ pi ní agazú mužú.

17 Mí kòpi jì mụ adri

írã mí ní adrízú rĩ drĩgã,

Á Úpí Múngú, vũrã 'dãri mí ní rizú adrízú rĩ,

Á Úpí, mí údé vũrã rĩ nĩ uletere.

18 Úpí Múngú, mi ãngũ rụ

mužú nyonyo.”

19 'Bá Īsērélẽ vé rĩ pi zokí fũú yĩ Múngú ní
édĩ kuú ngẽnjĩ rĩ ãsámvú gé sĩ múké. 'Bo 'bãgú
Ējẽpétõ vé rĩ pi ívé ãngáráwá rĩ pi be, kòpi kã lãé
zoó mužú, Úpí Múngú sã yĩ rĩ ìmũlũ kòpi kpũkũ

ĩvé hũsánĩ rĩ pi be, ĩvé ãrãbíyã ĩ ní rií useése
hũsánĩ sĩ rĩ pi be.

Úngó Mĩrĩyámã ní ngoó rĩ

²⁰ Mĩrĩyámã Ārónã ọmvúpì ri nẹbĩ. Kúru ĩri ní
kõyõ í'dúzú rizú cozú, ũkú rĩ pi ní 'dezú vùdrĩ ni
gé sĩ, pí ĩvé kõi pi be, kõi ní rizú úngó tuzú
mụzú.

²¹ Kúru Mĩrĩyámã ní í'dózú úngó rĩ ngozú kõi
ní,

“Īmi ngokí úngó Úpí Múngú ri íngúzú,
ĩri ní ẹ'dj rĩ ndéé jí rĩ sĩ!

Ú'bé 'bá únjú'bá hũsánĩ sĩ rĩ pi
ĩvé hũsánĩ rĩ pi be céré yĩ tafu rĩ agá.”

Yĩ draápi dradra Mára gá rĩ

²² Kúru Mósẽ ní 'bá Īsērélẽ vé rĩ pi ẽ drĩ kozú
Yĩ Tafu Ika rĩ gé 'dãásĩ mụzú ãngũ ã'wí cínyáfã
rú ĩ ní zĩ Súrũ rĩ gé 'dãá. Kõi ẹcìkí caá ú'dú na,
ĩsúkí yĩ mvụ kuyé.

²³ Kúru kõi kã caá Mára gá 'dãá, kõi ịsúkí
yĩ rá, 'bo yĩ rĩ ní draádra rĩ sĩ, kõi mvukí yĩ
rĩ kuyé. (Zĩkí ãngũ 'dãri ã rú Mára, yĩ rĩ ní
draádra rĩ sĩ.)

²⁴ 'Bá rĩ pi rikí unuú Mósẽ bílé gá kìnĩ, “Mósẽ,
yĩ rĩ dradra, 'bã mvukí rí ã'di?”

²⁵ Mósẽ ní Úpí Múngú rĩ zizú ẹsì be céré. Úpí
Múngú ní pẹtì ẹlĩná ni í'dazú ĩri ní. Mósẽ ní pẹtì
ẹlĩná 'dĩri 'bezú yĩ agá 'dãá, yĩ rĩ gõ ícá múké,
ĩ ícó mvụ rá.

Mára gá 'dãá, Úpí sã tãĩmbì kõi ní, ãzini ụ'bĩ
kõi.

26 Kĩnĩ, “Ma Úpí Múngú ãmivé rĩ, ãmi yĩkĩ dõ ú'dúkó mávé rĩ rá, ãmi 'okĩ dõ tã pĩrĩ má ẽndrĩtĩ gé, ẽzĩnĩ ãmi 'dukĩ dõ tã má ní ẽzĩĩ rĩ ngaá rá, má ícõ drã ãnjĩ má ní õtũ pĩé 'bá Ẽjĩpĩtõ vé rĩ pi drĩgĩ rĩ pĩé ãmi drĩgĩ ku. Ma Úpí Múngú riipi ãmi ídrĩpi rĩ 'i.”

27 'Bá Ẽsĩrĩlĩ vé rĩ pi ní gõzũ ĩ útrũzũ cazũ Ẽlĩmũ gé, vũrã 'dãri gé, yĩĩ ri'bã ídĩ'bã ĩfũ'bã nyõõkũ agãlĩsĩ mãdã mãdã ni pi anigĩ mũdrĩ drĩ ni ĩrĩ, ẽzĩnĩ mbĩrã pĩtĩ vũrã 'dãri gé anigĩ pũkũ ẽzĩrĩ. Kõpi ní kũru áwĩzũ adrĩzũ vũrã yĩĩ be 'dãri ẽ gãrã gã.

16

Múngú sũ mãnã ẽzĩnĩ ẽl'bo ĩngãzũ 'bũ gĩlĩsĩlã

1 'Bá Ẽsĩrĩlĩ vé rĩ pi ní ngãzũ ẽngũ Ẽlĩmũ vé rĩ agãsĩ, kõpi ní mũzũ ẽngũ ẽ'wĩ cĩnyáfã rũ Sĩnĩ vé rĩ gé, ẽngũ 'dãri ĩri ẽsãmvũ Ẽlĩmũ pi vé ĩrã Sĩnãĩĩ be rĩ gé. Mbãã ú'dũ mũdrĩ drĩ ni tõtũ, mbãã ĩrĩ gé, kõpi ní fũzũ ẽngũ Ẽjĩpĩtõ vé rĩ agãsĩ, kõpi ní cazũ Sĩnãĩĩ gé.

2 Ẽngũ ẽ'wĩ cĩnyáfã rũ rĩ gé 'dãã, 'bã Ẽsĩrĩlĩ vé rĩ pi rikĩ unũ Mõsĩ pi bĩlĩ gã Ẽrõnã be.

3 'Bá Ẽsĩrĩlĩ vé rĩ pi ní 'yozũ Mõsĩ pi ní Ẽrõnã be kĩnĩ, “Úpí Múngú ẽ ú'dĩ tĩ dõ 'bã ãdrãã Ẽjĩpĩtõ gã 'dãlĩ mũkĩ! 'Dãlĩ zãã anigĩ, ẽnyãngã anigĩ, 'bã rikĩ nyãã, 'bo ãmi ĩjĩkĩ 'bã ĩmũ ãdrãã ẽbĩrĩ sĩ ẽngũ ẽ'wĩ cĩnyáfã rũ nĩri agã ẽlĩ?”

4 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Ma ĩmi ní ãnyāngā sē íngázú 'bũ gé 'dāásī sũ yĩgò ní 'dií rĩ tịnị. Ụ'dụ ãlu ãlu, lē 'bá rĩ pi ã mụkí ãnyāngā ìkũnāá ĩ ní nyaá 'yẹná ụ'dụ ãlu vé ni. Á lē kọpi ụ'bĩí, mà ndre rí dō kọpi ícọ tã má ní 'yoó 'dĩri 'dụ nga rá.

5 Kādō adrií ụ'dụ ázịyá sī, lē kọpi ẽ ìkũnākí ãnyāngā ĩ ní nyaá caá ụ'dụ ịrị vé ni, sũ ándúru kọpi ní rií ìkũnāá rĩ tịnị.”

6 Kúru Mósē pi Ārónā be, kọpi ní 'yozú 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní kīnī, “Ūndréná āndrũ nōri sī, ĩmi ícọ nị áamá 'yozú kīnī, Úpí Múngú ịjị ĩmi ịfũú āmvé āngũ Ējēpétō vé rĩ agásī nī.

7 Drụ ụ'bụtiñá rĩ sī, ĩmi Úpí Múngú vé ñngará ũkpō be rĩ ndre rá, ã'diātāsīyā yị ĩmivé unungará ĩmi ní rií unuú 'í rụ'bá gá rĩ gí. ĩmi ri unu 'bá rụ'bá gá, 'bá 'okí ã'di?”

8 Mósē gō kpá 'yoó kọpi ní kīnī, “Īmi ndrekí dō sēkí ĩmi ní zāá ũndréná sī, āzini sēkí dō ĩmi ní pánga ụ'bụti sī, ĩmi ímụ nị áamá 'yozú kīnī, Úpí Múngú sē ĩmi ní ngá 'dĩ'bée nī, ã'diātāsīyā yị ĩmivé unungará ĩmi ní rií unuú 'í rụ'bá gá rĩ gí. 'Bá 'okí ã'di ĩmi ní rizú unuzú 'bá rụ'bá gá? ĩmi ri unu 'bá rụ'bá gá kuyé, ĩmi ri unu Úpí Múngú rụ'bá gá.”

9 Kúru Mósē ní 'yozú Ārónā ní kīnī, “'Í lū 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní, lē kọpi ẽ ímụkí Úpí Múngú vúgá nōó, ã'diātāsīyā Úpí Múngú yị kọpivé unungará gí.”

10 Ārónā kã rií átá 'bá Īsērélē vé rĩ pi be, kọpi

ndrekí ãngũ gõo ãngũ ã'wí cínýáfã rú rĩ gélé rú, kôpi ndrekí ãngará Úpí Múngú vé rĩ ìrìbìtì rĩ agá 'dãá.

11 Úpí Múngú ní 'yozú Mósẽ ní kĩnĩ,

12 “Á yì 'bá Ìsèrélẽ vé rĩ pi vé unungará gí. 'Í lũ kôpi ní, 'Ûndréná ãlu ãlu, kôpi zãá ìsù nya rá, 'ù'bùtìjã ãlu ãlu, kôpi pánga ìsù ambamba. Ìmi kúru nĩ áamá 'yozú kìnĩ, ma Úpí Múngú 'i, ma Múngú ìmivé rĩ.”

13 Ûndréná 'dãri sĩ, ãlì'bo ìmúkí káràkará, òzũkí vũrã 'bá Ìsèrélẽ vé rĩ pi ní adrizú rĩ céré. Kã muú caá drũ ù'bùtìjã sĩ, ãngũ rĩ 'a céré kuú endrìlìgó rú.

14 Ëndrìlìgó rĩ kã úngú deé, ngá urukọ nyíríná ni pi òzũkí ãngũ ã'wí cínýáfã rú 'dãri ã drĩ céré, sũ fí yìlìgó vé 'deépi nyíríná rĩ tìnì.

15 'Bá Ìsèrélẽ vé rĩ pi kã ngá 'dĩ'bée ndreeé, kôpi rikí átá ì ãsámvú gé sĩ kìnĩ, “Ngá 'dĩ'bée ã'di?” ã'diãtãsiyã kôpi nìkí ngá rĩ kuyé.

Mósẽ ní 'yozú kôpi ní kìnĩ, “Ngá rĩ pánga, Úpí Múngú sã ìmi ní ãnyãngã rú.

16 Tã Úpí Múngú ní ẹzìjì ìmi ní rĩ 'dĩ, “Bá ãlu ãlu ã ìkũnã caá ívé 'bá 'bètì ãsámvú gé rĩ pi ní céré, 'bá ãlu ã ìsù rí òmèrĩ* ã 'a ãlu.’ ”

17 'Bá Ìsèrélẽ vé rĩ pi ìkũnãkí ãnyãngã rĩ sũ ì ní lũú ì ní rĩ tìnì. 'Bá urukọ ìkũnãkí ãnyãngã rĩ ãmbúgú, 'bá urukọ ìkũnãkí mädãñá.

18 Kôpi kã ãnyãngã ì ní ìkũnãá rĩ ù'bìjì òmèrĩ sĩ, 'bá ãnyãngã ìkũnãápi ãmbúgú rĩ vé ãnyãngã

* **16:16** 16:16 Òmèrĩ: Òmèrĩ ri ícò adri lítã ìrì. 'Í lã Wũngará 16:18; 16:32; 16:33; 16:36.

ẽ ìmbítã ku 'i kuyé, 'bá ìkũnãápi mǎdǎŋá rĩ vé ãnyǎngǎ ca ìri ní rá. 'Bá ǎlu ǎlu ìkũnã ãnyǎngǎ rĩ caá ívé 'bá 'bẹ̀tì ǎsámvú gé rĩ pi ní céré.

19 Kúru Mósē ní 'yozú kôpi ní kīnī, “'Bá ǎzi ǎ ku ãnyǎngǎ rĩ laá ìnì be rǎ caá ỳ'bùtìŋá gá ku.”

20 'Bo 'bá ụrụkọ yìkí Mósē vé tǎ kuyé, kôpi kukí ãnyǎngǎ rĩ ǎ ụrụkọ laá rǎ, ãnyǎngǎ rĩ gō cìí ỳ'bù rú, gō ngǔú ỳnjí. Sē Mósē ẽ ẹ̀sì ve kôpi ní ỳnjí ỳnjí.

21 Ỗ'bùtìŋá ǎlu ǎlu, 'bá ǎlu ǎlu ri ãnyǎngǎ rĩ ìkũnã ca ívé 'bá 'bẹ̀tì ǎsámvú gé rĩ pi ní céré. Ỗtú rĩ kǎdō koó gbírílí, ãnyǎngǎ rĩ ákǎ 'dìísí rá.

22 Kǎdō caá ỳ'dú ázìyá sī, kôpi ãnyǎngǎ rĩ ìkũnã ca kúrǎ ǎ 'a sụ vú ìrĩ, ándúrú rĩ agá, 'bá drìkoma 'bá rĩ pi ỳtē' 'bá rĩ pi 'de mụ tǎ 'dìri ỳlũ Mósē ní.

23 Mósē ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Úpí Múngú ẹ̀zì tǎ rĩ 'dìni, 'Ỗ'dú drụ rĩ, ìri ỳ'dú uvuzú ni, ìri Sǎbátǎ† uletere Úpí Múngú vé ni. Ìmi á'díkí ãnyǎngǎ rĩ ǎmbúgú, dōku ìmi ụ̀sìkí ụ̀sìsì. Ìmi 'bǎkí ụ̀rụkọ' 'bée ỳ'dú drụ vé rĩ ǎ tǎ mbazú ǎnì.”

24 Kôpi ní ãnyǎngǎ rĩ pi 'bǎzú lazú cĩmgbá cazú ỳ'bùtìŋá gá, sũ Mósē ní ẹ̀zì ì ní rĩ tìnjì, 'bo ngǔ ỳnjí kuyé, cì kpá ỳ'bù rú kuyé.

† 16:23 16:23 Ỗ'dú Sǎbátǎ vé rĩ: Ỗ'dú 'dìri Yǎhúđì rĩ pi ní rizú uvuzú rĩ, ǎzini kôpi ní rizú Múngú ri zìzú rĩ. Yǎhúđì rĩ pi ri ỳ'dú 'dìri vé tǎ ígá kínì, Múngú gbi 'bù pi vù be nì, ǎzini Múngú pa ì adringára túgẹ̀rì rú rĩ agásì nì. Ỗ'dú Sǎbátǎ vé rĩ Yǎhúđì rĩ pi ri zì ỳ'dú ẹ̀zìrì, 'bo Kẹ̀lìkọ rĩ pi ri zì ỳ'dú ázìyá. 'Í lǎ Wüŋgára 20:8-11; Dětōrōnómē 5:12-16.

25 Mósē ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Ànyāngā 'dīrì, ìmì nyakí ù'dú àndrū nōrì gé, à'diātāsīyā ù'dú àndrū nōrì ìrì Sābātā Úpí Múngú vé ni. Ìmì ícókí àndrū ànyāngā ìsú vūgá nyòókú drīgē ku.

26 Ìmì ícò ànyāngā rī ìkūnā ca ù'dú be ázìyá, 'bo ù'dú èzīrī ì ní zījì Sābātā 'dīrì gé, ànyāngā rì adri 'dāáyo.”

27 'Bá ụrụkọ'bée mụkí kōdō ànyāngā rī ìkūnāá ù'dú èzīrī gé, 'bo kòpì ìsúkí ànyāngā kuyé.

28 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Tā má ní èzījì ìmì ní, āzini má ní ímbá ìmì ní rī, ìmì gā ca gbụ ngòtú?

29 Lē ìmì nīkí múké 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'ì, má ìpē ìmì ní ù'dú Sābātā vé rī, má ní ìmì ní ù'dú ázìyá rì ìpēzú, ìmì ìkūnākí rì ànyāngā caápi ù'dú ìrī vé ni àní. Ú'dú Sābātā vé rī sī, lē 'bá àlu àlu à adri vūrā ívé 'í ní rizú adrizú rī gé, à fū àmvé ku.”

30 Kúru 'bá rī pi ní uvuzú ù'dú Sābātā vé 'dāri gé.

31 'Bá Ìsērélē vé rī pi zìkí ànyāngā 'dāri à rú mánā.‡ Ngá rī adri kú imve sù mgbáyá à fí tịnị, èjị ní ìnì sù ànyāngā ì ní usaá ọnyú sī rī tịnị.

32 Mósē ní 'yozú kòpì ní kīnī, “Tā Úpí Múngú ní èzījì ìmì ní rī ìrì 'dīnì kīnī, 'Lē ìmì 'bākí mánā rī òmērī àlu, anjì úmvúlésì ì ní ìmụ tịjì vúlé 'dīrī rī pi à nīkí rì áamá 'yozú kīnī ànyāngā ándúrú má ní sēé ìmì ní rīi nyaá àngū à'wí cínýáfā rú rī gé, lókí má ní ìmì ìjízú ìfūzú Èjēpétō agásì rī adriipi 'dī.' ”

‡ 16:31 16:31 Mánā: Mánā vé ífífí Èbérē tị sī, “Ngá 'dīrì à'di?”

³³ Mósẽ ní kúru 'yozú Ārónã ní kĩnĩ, “Mí í'dú ũdrí, 'í dã mánã rĩ òmérĩ ã 'a ãlu ũdrí rĩ agá 'dãá, 'í 'bã vũrã múké ĩ ní rizú Úpí Múngú ri ìnjĩzú rĩ gé, anji úmvúlésĩ ĩ ní ímú tịj vúlé 'dĩ rĩ pi ě ímúkí rí ndreé bẽnĩ.”

³⁴ Ārónã 'dụ tã rĩ ngaá sũ Úpí Múngú ní ẹziì Mósẽ ní rĩ tịj. Ārónã 'dụ mánã rĩ 'bãá sòndúkũ Úpí Múngú ní ũndĩ ruzú rĩ§ agá.

³⁵ 'Bá Īsèrélẽ vé rĩ pi nyakí mánã rĩ caá ílí pũkũ sũ, cĩngbá kòpi ní cazú vũrã ĩ ní mụzú adrízú rĩ gé. Kòpi rikí mánã rĩ nyaá cĩngbá kòpi ní cazú ãngũ Kánánã vé rĩ gé.

³⁶ (Épã ri acokí dõ caá mụdrị, ãlu ni ri adri òmérĩ ãlu.)

17

Úpí Múngú sê yĩì idị ìfũú irã agásĩ

¹ 'Bá Īsèrélẽ vé rĩ pi ní ngazú fũzú ãngũ ã'wí cínýáfã rú Sínĩ vé rĩ agásĩ, kòpi ní ngazú vũrã 'dĩri agásĩ, kòpi ní mụzú cazú vũrã ãzi gé, sũ Úpí Múngú ní ẹziì rĩ tịj. Kòpi ní mụzú adrízú ãngũ Rẽfidímũ vé rĩ agá, 'bo 'dãlé yĩì 'bá rĩ pi ní mvuúmvu ni 'dãáyo.

² Kòpi ní rizú ãwázú Mósẽ ní kínĩ, “'Í sê 'bá ní yĩì mvuú.”

---

§ **16:34** 16:34 Sòndúkũ ũndĩ vé rĩ: Ī ri mánã rĩ 'bã sòndúkũ ũndĩ vé rĩ agá, ãzini ĩ ri Ārónã vé túré rụ'ba be rũupi kú ìbìbì rú rĩ 'bã sòndúkũ rĩ agá, ãzini ĩ ri irã ĩ ní tãìmbị mụdrị Múngú vé rĩ sũ rụ'ba ni gé rĩ 'bã 'a ni gé, Īsèrélẽ rĩ pi vé anji pi vé anji ě ímúkí rí ngá 'dĩ'bée ndreé. 'Í lã Wüŋgára 25:10-12; Èbèrè 9:3-5.

Mósē ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Ngá ĩmi ní rizú āwāzú má ní 'dīni rī ā'di? ĩmi ri Úpí Múngú ri ũ'bī 'dīni ā'diātāsī?”

³ 'Bo yīi úvá ní 'bá rī pi ndēé káyī káyī rī sī, kôpi rikí unuú Mósē rú'bá gá. Kôpi kīnī, “Ngá mí ní 'bā ĩjǐzú ĩfūzú Ĕjēpētō agásī ímúzá ũdrāzú 'bávé anjiná pi be, ānyāpá rī pi be yīi úvá sī rī ā'di?”

⁴ Mósē ní kúru ngozú Úpí Múngú ẹndrẹti gé kīnī, “Mā 'o rí 'bá nō'bée ní ā'di? Ẹsī mādā, kôpi lēkí ma úvī irā sī.”

⁵ Úpí Múngú ní újázú Mósē ní kīnī, “Í 'de muṣú 'bá rī pi ẹndrẹti gé sī drīdrī. 'Í 'du ambugu ụrụko Īsērélē vé rī pi muṣú mí vú sī ĩndī, 'í 'du kpá túré mí ní yīi āmbúgú dīpi dīdī Náyīlī ē mī gbāzú rī muṣú mí dríge sī ĩndī.

⁶ Mí kādō caá irā Sīnáyī vé rī gé 'dāá, ma adri mí be trú. 'Í gbā ĩjǐgó irā rī ā pálé gá rī, yīi ri ĩfū ĩjǐgó rī agásī rá, 'bá Īsērélē vé rī pi ā mvukí rí.” Mósē ní kúru tā rī 'duzú ngazú sū Múngú ní lūú 'í ní rī tīnī, drīkoma Īsērélē vé rī pi tēkí nyo rii ndreé.

⁷ Mósē ní āngū rī ā rú 'dazú Másā, āzini Mēribā, ā'diātāsīyā 'bá Īsērélē vé rī pi rikí unuú, āzini rikí 'yoó kīnī, “Úpí Múngú ri nyo 'bā āsámvú gé nōgó anigé, dōku ĩri 'dāáyo?”

'Bá Īsērélē vé rī pi 'dīkí ẹ'dī 'bá Āmālékē vé rī pi be

⁸ 'Bá Āmālékē vé rī pi ímukí ẹ'dī 'dī 'bá Īsērélē vé rī pi be āngū Rēfīdīmū vé rī gé.

9 Mósē ní 'yozú Yósūwā ní kīnī, “Mí ũpē 'bávē āgō ʊrʊkɔ'béé muɔ́ ẹ'dị 'dị 'bá Āmālékē vé rī pi be. Drī sī, ma pá tu ánga drīgē 'dāá, ma túré Múngú vé ũkpō be rī rụ má drīgē.”

10 Yósūwā ní āgō rī pi ẽ drī kozú muɔ́ ẹ'dị rī 'dịzú 'bá Āmālékē vé rī pi be sū Mósē ní ẹzií rī tịnị. Mósē pi Ārónā be, Hụrī sī, tʊkí muɔ́ adrii ánga drīgē 'dāá.

11 Mósē kādō túré rī suú ʊrʊ 'dāá, 'bá Īsērélē vé rī pi ẹ'dị rī ndē nī, kādō túré rī ísị vūgá nōó, 'bá Āmālékē vé rī pi ẹ'dị rī ndē nī.

12 Mósē ẽ drī ká ũrōó túré rī ā rʊngára sī gí, Ārónā pi Hụrī be í'dúkí írā 'bāá, Mósē úrī drī ni gé. Kòpi tʊkí pá Mósē ā gārā gá, kòpi ẹtīkí Mósē ẽ drī ílébe ílébe ingáá ʊrʊgégé cīngbá cazú ũtú ní 'dengára gá.

13 Yósūwā 'dị ẹ'dị 'bá Āmālékē vé rī pi be, ndē kòpi rá.

14 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í sī tā Yósūwā ní ẹ'dị ndēzú 'dīri búkū agá, 'í lā tā ni Yósūwā ní, ā yị, á lē 'bá Āmālékē vé rī pi vé úri 'beé āvī vū drīgē sī rá.”

15 Mósē ní vūrā rọbọŋọ zāzú ni sịzú, ĩri ní rụ ni 'dazú, “Úpí Múngú sē á ndē ẹ'dị rī gí.”

16 ĩri ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú sē má ní ũkpō ẹ'dị rī 'dịzú nī, ā'diātāsīyā má inga mâ drī ʊrʊ ũkpō zizú vú ni gé. Úpí Múngú ri ímụ ẹ'dị 'dị muɔ́ ụyú Āmālékē vé rī pi be.”

Yétērō mu Mósē ri ndree

¹ Yétērō ri átálágú Mīdīyānā vé ni, ĩri Mósē ényépi, yi tā Múngú ní 'oó Mósē ní, āzini 'bá Īsērélē vé rī pi ní rī rá, yi kpá tā Úpí Múngú ní 'bá Īsērélē vé rī pi ijízú ifüzú āngū Ējēpētō vé rī agásī rī rá.

² Mósē kā 'i ũkú ni Sīpúrā ri pēé muṣú ívé anji āgō ĩrī rī pi be ényépi Yétērō vúgá 'dāá, Mósē ényépi é'yí kōpi rá.

³ Mvá kāyú rī ā rú Gērēsómā* 'i, Mósē 'yo mvá kāyú rī vé tā kīnī, tīkí mvá 'dīri ĩsú ākūdē ma jākā rú āngū āzi gé.

⁴ Mvá āzi rī ā rú Ēlīzérē† 'i, Mósē ní 'yozú kīnī, “Múngú má é'bípī vé rī ko má ĩzā nī, pa ma drā agásī 'bāgú Ējēpētō vé rī drígé sī nī.”

⁵ Mósē ényépi Yétērō pi, Mósē vé anji āgō rī pi be, Mósē ũkú ni sī, kōpi ní 'dezú muṣú Mósē ri ndrezú āngū ā'wí cínyáfā rú rī gé, vūrā Mósē ní adrizú ĩnyinjá írā Sīnáyī vé rī gé 'dāá.

⁶ Yétērō ní ú'dúkó pēzú Mósē ní kīnī, “Ma mí ényépi Yétērō 'i, 'bá lēkí muṣú mī ũkú ni be, mívé anji āgō ĩrī rī pi be mí vúgá 'dīí.”

⁷ Kōpi ká caá 'dālé, Mósē ní füzú muṣú ényépi ri é'yízú, ĩri ní kūmūcí ũtīzú ényépi ẹndrẹtī gé, ĩri u'dezú ẹzízú bẹdrī sī, kōpi ní fizú gākū rī agá 'dāá.

⁸ Mósē ní tā Úpí Múngú ní 'oó 'bāgú Ējēpētō vé rī ní, āzini ĩri ní 'oó 'bá Ējēpētō vé rī pi ní 'bá Īsērélē vé rī pi ā tā sī rī ũlūzú ényépi ní, ĩri ní

* **18:3** 18:3 Gērēsómā: Rú Gērēsómā 'dīri 'dakí Ēbérē tī sī, ífífi ni jākā. † **18:4** 18:4 Ēlīzérē: Rú Ēlīzérē 'dīri vé ífífi, Múngú ko má ĩzā nī.

kpá tã ũkpó ũkpó ĩ ʃsú'bá ĩ ní ímúngará gá lèti gé 'dígé Múngú ní ĩ pazú rĩ ũlũzú ĩri ní.

9 Yétērō kā tã múké Úpí Múngú ní 'bá Īsērélē vé rĩ pi pazú 'bá Ējēpētō vé rĩ pi dríge sī 'dĩri vé tã yiĭ, sē ĩri ní āyĩkō ambamba.

10 ĩri ní 'yozú kīnī, “Ē íngúkí Úpí Múngú ĩmi paápi 'bá Ējēpētō vé rĩ pi dríge sī, āzini 'bāgú Ējēpētō vé rĩ dríge sī 'dĩri.

11 Nóni á nī rá Úpí Múngú ri āmbúgú ũkpō be múngú adri'bá túngú rĩ pi dríge sī céré, ā'diātāsīyā pa 'bá Īsērélē vé rĩ pi ari'ba ẹsì be ũká ũká rĩ pi dríge sī.”

12 Mósē ẹnyẹpi Yétērō ní ānyāpá íjizú ngá urukọ'bée be zázú Múngú ní rōbōṅṅó rú, Ārónā pi ní ímúzú ambugu Īsērélē vé rĩ pi be Yétērō vúgá nōó ínáyá rĩ ā nyangará gá vūrā ĩ ní rizú Múngú ri ĩnjizú rĩ gé.

13 Kā mujù adrii drū 'dini, Mósē ní úrizú 'bá rĩ pi vé tã lĩngará gá sū ándúrú rĩ tĩni, 'bá rĩ pi ímúkí pá tuú kuú Mósē ā gārā gá sī kúrū cĩngbá cazú ũndréná gá.

14 Mósē ẹnyẹpi kā tã Mósē ní rií 'oó 'bá rĩ pi ní 'dĩri ndreé, ĩri ní Mósē ri zizú kīnī, “Ngá mí ní rizú tã lizú ọ'dúkùlẹgúsī sēzú 'bá rĩ pi ní í'dózú pá tuzú ỳ'bútì cĩngbá ũndréná gá 'dini rĩ ā'di?”

15 Mósē ní újázú ẹnyẹpi ní kīnī, “Bá rĩ pi ri ímú má vúgá nōó, ā'diātāsīyā kọpi lẹkí tã Múngú ní lēé ā 'okí rĩ nīi.

16 Kọpi dō tã be ĩ āsámvú gé sī anigé, kọpi íjì má vúgá, ma kúru kọpivé tã āsámvú aco, ma

tã Múngú ní lěe ã 'okí rĩ ùlũ kôpi ní, ãzini ma tãĩmbị Múngú vé rĩ ímbá kôpi ní.”

17 Mósē ényépi ní újázú Mósē ní kĩnĩ, “Tã mí ní rií 'oó 'dĩri adri múké ku.

18 Mi, 'bá ímụ' 'bá mí vúgá 'dĩ'bée be, ìmi ímụ ãndē rá. Ẹzị rĩ mi ñọñō, mí ícọ ngaa ó'dúkúlegúsí ku.

19 'Í yị drĩ ma ká, á lě mí ìzā koó tã 'dĩri sī, Múngú ã adri mí be. 'Í tu pá 'bá rĩ pi vé tã tị gé, 'í jị kôpivé tã ùlũú Múngú ní.

20 Mí ímbá kôpi ní tã Múngú ní lěe ã 'okí rĩ, ãzini mí ímbá tãĩmbị Múngú vé rĩ, mí i'da kôpi ní létị adrizú ãní múké rĩ, ãzini létị ẹzị ngazú rĩ.

21 Lě mí ùpē 'bá ẹzị nga'bée múké Múngú ri ìnjĩ' 'bá ìnjĩnjĩ, tã 'o' 'bá piri, ẹsị 'bā'bée ngá drịgé ku ni pi 'bá 'dĩ'bée ãsámvú gé. Mí ù'bā kôpi drịkoma rú ngúlúmũ 'bá be élifũ ãlu rĩ pi drịgé, ngúlúmũ 'bá be mụdụrũlũ ãlu rĩ pi drịgé, ngúlúmũ 'bá be pũkú tọwụ rĩ pi drịgé, ngúlúmũ 'bá be mụdrị rĩ pi drịgé, kôpi ã rikí 'bá 'dĩ'bée vé tã ãsámvú acoó.

22 Lě 'bá 'dĩ'bée ã rikí 'bá rĩ pi vé tã lị sà be céré, lě kôpi ẽ ìjịkí tã ùkpó ùkpó rĩ pi mí ẹndrẹtị gé, tã adri' 'bá mụnyámunya rĩ pi, lě kôpi ã lịkí tã ni. 'Í 'o dō sụ 'dĩri tịni, ìri sē ẹzị riipi mi ñóopi rĩ ìri ícá kọwúkọwụ, ã'diātāsīyā ìmi ri tã rĩ ãlě kôpi be trụ.

23 'Í 'dụ dō tã má ní ẹzií mí ní 'dĩri ngaa rá, ãzini Múngú lū dō mí ní kĩnĩ, mí 'o 'dini, mí ẹsị ri adri ùkpó ùkpó, sē mí ãndē ku, 'bá 'dĩ'bée kuru céré nga mụ 'bẹtị 'dāá, ịsụ kôpi ẹpịkí tã rĩ sị gí.”

24 Mósē yị tã ényépi ní ímbá 'í ní rĩ rá, 'dụ tã

ényépi ní 'yoó rĩ pi ãrěvú ngaá céré rá.

²⁵ Īri ní 'bá ẹ̀zì nga'bée múké ni pi ùpězú 'bá Īsērélě vé rĩ pi ǎsámví gé, ù'bǎ kòpi drĩkoma rú, ngúlúmũ 'bá be élífũ ǎlu (1,000) rĩ pi drĩgé, ngúlúmũ 'bá be mǔdǔrũlũ ǎlu (100) rĩ pi drĩgé, ngúlúmũ 'bá be pũkú tǔwũ (50) rĩ pi drĩgé, ǎzini ngúlúmũ 'bá be mǔdrĩ rĩ pi drĩgé.

²⁶ Kòpi rikí 'bá rĩ pi vé tǎ lĩ sǎ be céré. Tǎ ùkpó ùkpó rĩ pi kòpi rikí íjì Mósě ẹ̀ndrẹ̀tì gé, tǎ adri'bá mǔnyámúnya rĩ pi kòpi rikí lĩ nĩ.

²⁷ Mósě ní kúru ẹ̀nyépi Yétěrō ri jìzú kuzú létì gé, ĩri ní 'yozú, mí ẹ̀cì múké. Yétěrō ní 'i újázú gǔzú vúlé ǎngũ 'í ní adrizú rĩ gé 'dǎá.

19

'Bá Īsērélě vé rĩ pi adrikí irǎ Sínáyĩ vé rĩ gé

¹ 'Bá Īsērélě vé rĩ pi kǎ ĩfũú ǎngũ Ẹ̀jẹ̀pétō vé rĩ agásĩ, kòpi tukí ẹ̀cì caá mbǎá ĩrĩ, kòpi cakí ǎngũ ǎ'wí cínýáfǎ rú rĩ gé Sínáyĩ gé 'dǎá ụ'dụ ǎlu mbǎá na vé rĩ gé.

² 'Bá Īsērélě vé rĩ pi kǎ fũú ǎngũ Rěfidímũ vé rĩ agásĩ, kòpi cakí mụ̀ ądrií ǎngũ ǎ'wí cínýáfǎ rú Sínáyĩ vé rĩ gé, kòpi ní ǎwízú adrizú irǎ rĩ ǎ pálé gǎ 'dǎá.

³ Mósě ní kúru tǔzú mụ̀zú Múngú vúgǎ irǎ drĩgé 'dǎá, Úpí Múngú ní ĩri zìzú irǎ drĩgé 'dǎá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Tǎ má ní lěé mĩ 'yo Yókóbũ vé úyú Īsērélě rĩ pi ní rĩ ĩri 'dĩ,

⁴ Īmi ndrekí tǎ má ní 'oó 'bá Ẹ̀jẹ̀pétō vé rĩ pi ní rĩ rá, má í'dụ ĩmi íjì má vúgǎ nǔó sũ bĩbĩ ní ívé ąnjínǎ u'dụ̀ rĩ tĩnĩ.

⁵ Īmi 'duki dō tā mávé rĩ ngaá ẹsị be céré, āzini ĩmi 'duki dō ũndĩ má ní ruṣú ĩmi be 'dĩri vé tā ngaá rá, ĩmi adri 'bá mávé ni 'bá vũ drĩgé rĩ pi āsámvú gé sī céré. 'Bá vũ drĩgé rĩ pi céré adri mávé ni,

⁶ 'bo ĩmi ímú adri sùrú uletere, ri ẹzị nga má ní atala rú.' Ụ'dúkọ má ní lěé mī átá 'bá Īsērélě vé rĩ pi ní rĩ ĩri adriipi 'dĩ."

⁷ Mósě ní kúru ĩgōzú írā drĩgé 'dāásī, ĩri ní 'bá ĩ ní ũ'bāá drĩkoma rú rĩ pi zizú ímúzú vũrā ālu gé, ĩri ní tā Úpí Múngú ní ẹzịí 'í ní rĩ ũlüzú kọpi ní céré.

⁸ 'Bá rĩ pi ngakí céré tā 'dĩri ẹ'yịí kīnī, "Tā ārěvú céré Úpí Múngú ní ẹzịí rĩ 'bā 'du nga rá." Mósě ní kúru tā kọpi ní ẹ'yịí rĩ jizú muzú ũlüzú Úpí Múngú ní.

⁹ Úpí Múngú ní 'yozú Mósě ní kīnī, "Ma mu mí vúgá 'dĩ ĩrịbịtị āsōopi niipi cịcị ni agásī, má kādō rii átá mí be, 'bá rĩ pi ā yịkí rí mávé ụ'dúkọ, kọpi ā 'bākí rí ẹsị céré kuú mí drĩgé." Mósě ní kúru tā 'bá rĩ pi ní 'yoó rĩ ũlüzú Úpí Múngú ní.

¹⁰ Úpí Múngú ní 'yozú Mósě ní kīnī, "Í mu lūú 'bá rĩ pi ní, 'dózú āndrū cazú drũ sī, lě kọpi ā gũkí ĩ adrii uletere. Kọpi ā ũjīkí ĩvé bōngó ũjījī.

¹¹ Ụ'dú na ni gé, lě 'bá rĩ pi ā útúkí ĩ kú ũrě, ā'diātāsīyā Úpí Múngú ri ísị ímú adri írā Sīnáyī vé rĩ drĩgé, 'bá rĩ pi céré nga ma ndre rá.

¹² 'Í sī légéré írā rĩ ā gārā gá sī kūrū, 'í lū 'bá rĩ pi ní, 'Lě ku ĩmi ní ọvuzú légéré rĩ drĩgé sī, ímúzú ĩnyinā írā rĩ ā rụ'bá gá nōó, āzini lě ĩmi

úlókí írã rĩ ã rụ'bá ku. 'Bá rĩ úló dō írã rĩ ã rụ'bá gí, ĩ ĩri 'dị drã 'dĩisĩ rá.

13 ĩ ĩri úvị írã sī, dōku ĩ ĩri gbi í'yé sī, 'dìkí dō ĩri drãá 'dĩni, lē 'bá āzi ã úló āvũ ni ã rụ'bá ku. Ngá rĩ dō 'bá, dōku ānyāpá, ícókí ĩri kuú adrií idri rú ku.' 'Bá rĩ pi yìkí dō jēlēgú ã ụ'dụkọ gí, kọpi ē íbíkí rí tụụ írã drịgē 'dāá ndō."

14 Mósē ká ísị írã drịgē 'dāásĩ 'bá rĩ pi vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kọpi ã gũkí ĩ adrií uletere, kọpi ní ĩvé bōngó ụjịzú.

15 ĩri ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kīnī, "Lē ĩmi útúkí ĩmi kú ñnógósị rizú ụ'dụ na 'dāri ūtēzú, 'bá āzi ã lā ūkú be ku."

16 Kā mụụ caá ụ'dụ na ni gé, ụ'bụtiñá rĩ sī, ũvi ní lizú, āngū rĩ ní gazú lókúlókú, ĩrībītì ní āsōzú ñnikurukuru írã drịgē 'dāá, gũké ní kuru 'uzú kúbì be uru 'dāá. 'Bá adri'bá vūrã 'dāri gé rĩ pi ã rụ'bá ngakí céré yāáyā.

17 Mósē ní kuru 'bá rĩ pi ē drị kozú fūzú vūrã kọpi ní adrizú rĩ agásĩ Múngú vúgá 'dāá, 'bá rĩ pi áwíkí pá tuú kuú írã rĩ ã pálé gá.

18 Ācígā ọzụ írã Sīnáyī vé rĩ ē drị céré, ā'diātāsīyā Úpí Múngú ísị ímú írã drịgē nōó ācì dīipi dīdī ni agásĩ. Ācígā rĩ tụ urugégé 'dāá, sū ācígā tụupi ācì ĩ ní ūdēé kuú āmbúgú āmbúgú rĩ agásĩ rĩ tịni, írã rĩ aya 'i ũkpō be dīngídīngí.

19 Jēlēgú rĩ vé ụ'dụkọ ri ọ'ụ mụzú mgbuwa, mgbuwa. Mósē ní átázú, Múngú ní újázú ĩri ní ụ'dụkọ be sū ũvi ní líi rĩ tịni.

20 Úpí Múngú ní ísịzú ímúzú írã Sīnáyī vé rĩ drịgē 'dāá, ĩri ní Mósē ri zịzú mụzú 'í vúgá írã

dr̄igé 'dǎá. Mósē ní kúru tuzú mužú írǎ dr̄igé 'dǎá.

²¹ Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kǐnǐ, “Í sị mužú 'bá rǐ pi vūgá 'dǎá, 'í mužú 'yoó kòpi ní, lē kòpi ā ọvukí légéré mí ní sǐ 'dǐri dr̄igé sǐ ímú ma ndree ku, kòpi ọvukí dō légéré rǐ gí, kòpi ũdrǎ rá.

²² Atala lē'bá ímú'bá Úpí Múngú vúgá nōó rǐ pi, lē kòpi ā gǔkí ĩ adrií uletere. Kòpi gǔkí dō ĩ adrií uletere ku, Úpí Múngú ri kòpi ú'dí ũdrǎ rá.”

²³ Mósē ní 'yozú Úpí Múngú ní kǐnǐ, “Bá rǐ pi ícókí ítú írǎ Sǐnáyǐ vé rǐ dr̄igé nōó ku, ā'diātāsīyǎ mí 'yo 'bá ní, mí kǐnǐ, 'bâ ítrúkí 'bâ írǎ rǐ ā pálé gá ĩnyinjá nōó ku, ā'diātāsīyǎ vūrǎ 'dǐri ĩri uletere.”

²⁴ Úpí Múngú ní újázú Mósē ní kǐnǐ, “Í sị mužú vūgá 'dǎá, mí íjǐ Ārónǎ ri ímú írǎ dr̄igé nōó. 'Bo atala rǐ pi 'bá rǐ pi be, lē kòpi ā síkí ĩ ímú má vúgá nōó ũkpó sǐ ku, kòpi sǐkí dō ĩ ímú ũkpó sǐ, ma kòpi ú'dí ũdrǎ rá.”

²⁵ Mósē ní kúru ísízú ímúzú 'bá rǐ pi vúgá nōó, ĩri ní tǎ Úpí Múngú ní 'yoó rǐ ũlüzú kòpi ní.

20

Tǎimbị mužrị Múngú ní ẹzị rǐ

¹ Tǎ Múngú ní ẹzị 'bá rǐ pi ní rǐ ĩri 'dǐni kǐnǐ,

² “Ma Úpí Múngú ĩmivé rǐ, má íjǐ ĩmi ĩfũú ĩzāngǎ ĩmi ní nyaá túgẹrǐ rú Ẹjẹpétō agá 'dǎá rǐ agásǐ nǐ.

³ “Lē ĩmi ĩnjǐkí múngú āzi túngú ni ku, ĩmi ĩnjǐkí 'yéjǎ ma áyu.

4 “Lě ĩmi údékí ngá āzi índré múngú rú sũ ngá 'bũ gé ni tịni ku, dōku ngá vũ drĩgé ni tịni ku, dōku ngá yĩi agá ni tịni ku.

5 Lě ĩmi ọvũkí drị sịi vũgá ngá ĩ ní údé múngú rú 'dĩ'bee ñnjízú ku, ã'diātāsīyā ma Úpí Múngú ĩmivé rĩ, á lě 'bá āzi ē ñnjì múngú āzi ku. 'Bá ma gā'bá sī rĩ pi, ma kọpivé anjĩnā ĩrĩnā ũnjĩkányā kọpivé étẹpi ní 'oó rĩ sī, ma í'dó ĩrĩnā úyú na rĩ gé cĩngbá cazú úyú sụ rĩ gé.

6 'Bo 'bá rĩ lě dō ma rá, āzini 'dụ dō tā má ní ẹzị rĩ ngaá rá, ma ẹsị múké 'bā ĩrivé úyú rĩ pi drĩgé cĩngbá cazú úyú élifũ kárakará rĩ pi drĩgé.

7 “Lě ĩmi rikí Úpí Múngú ĩmivé rĩ ã rú zịi tā ũnjí 'ozú ku, ĩmi zịkí dō Múngú ã rú tā ũnjí 'ozú, Úpí Múngú ri ĩmi ĩrĩnā rá.

8 “Lě ĩmi ígákí ụ'dụ Sābātā vé rĩ, ĩmi 'bākí ĩri adrií uletere.

9 Lě ĩmi ngakí ĩmivé ẹzị ārěvú céré deẹ ụ'dụ ázịyá gá,

10 'bo Sābātā ri ụ'dụ uvuzú ni, ĩri ụ'dụ Úpí Múngú ĩmivé rĩ vé ni. Ụ'dụ 'dĩri gé, lě ĩmi ngakí ẹzị ku, mí úlúngu, dōku mívé mvá ágó, dōku mívé mvá ũkú, dōku mívé átí'bá ágó rú rĩ, dōku mívé átí'bá ũkú rú rĩ, dōku mívé ānyāpá rĩ pi, dōku 'bá jākā rú ímụpi adriípi mívé 'bẹtị āsámvú gé rĩ, ã nga ẹzị ụ'dụ Sābātā vé rĩ gé ku.

11 Ā'diātāsīyā Úpí Múngú gbi 'bũ pi vũ be, yĩi tafu rĩ be, ngá 'a ni agá rĩ pi be céré 'dụ caá ụ'dụ ázịyá, 'bo kã muụ caá ụ'dụ ẹzịrĩ ni gé, ĩri ní uvuzú. Úpí Múngú ní kúru tākíri 'bāzú ụ'dụ Sābātā vé 'dĩri drĩgé, ã adri uletere.

12 “Lě mí ñnjì mí étẹpi pi mí ẹndrẹpi be ñnjĩnĩ,

mî adri rí caá ílí be aco ãngũ Úpí Múngú
mívé rĩ ní sêé mí ní rĩ agá.

13 “Lê mî 'dì 'bá ku.

14 “Lê mî 'bã ọwũ ku.

15 “Lê mî ụgũ ngá ku.

16 “Lê mî úlì ùnjõ 'bá mî gārã gá rĩ drĩgé ku.

17 “Lê mî 'bã ẹsị 'bá mî gārã gá rĩ vé jó drĩgé
ku. Lê mî 'bã ẹsị 'bá mî gārã gá rĩ vé ùkú
drĩgé ku, dõku mî 'bã ẹsị 'bá mî gārã gá rĩ
vé àtí'bá ágó rú rĩ drĩgé ku, dõku mî 'bã ẹsị
'bá mî gārã gá rĩ vé àtí'bá ùkú rú rĩ drĩgé ku,
dõku mî 'bã ẹsị 'bá mî gārã gá rĩ vé tị drĩgé
ku, dõku mî 'bã ẹsị 'bá mî gārã gá rĩ vé dõngí
drĩgé ku, dõku mî 'bã ẹsị 'bá mî gārã gá rĩ vé
ngá drĩgé ku.”

18 'Bá rĩ pi kâ ùvi rĩ vé lĩngará, ãzini jèlègú rĩ
vé 'uṅgára yị, ãzini kọpi kâ ùvi rĩ vé gangára
lọkúlọkú rĩ ndree ãcígã írã ẽ drị ọzụ̀pì rĩ
be, sê ụrị ìmvụ kọpi ambamba, kọpi yā́kí ãní
kpĩríkpĩrí, kọpi áwíkí pá tuú rárá rú.

19 Kọpi ní 'yozú Mósè ní kìnĩ, “Lê mî átá 'bá ní
átángá rĩ nĩ, 'bã ícọ yì rá. 'Bo lê mî ku Múngú
átá átángá rĩ 'bá ní nĩ ku, ìri sê 'bã ùdrã rá.”

20 Mósè ní újázú kọpi ní kìnĩ, “Ìmi 'okí ụrị sị
ku, Múngú ìmụ ìmi ụ'bị, ụrị ã rụ rí ìmi, ìmi 'okí
rí ùnjĩkányã ku.”

21 'Bá rĩ pi áwíkí pá tuú kuú rárá rú. Mósè fi
ãngũ nịpì cịcị Múngú ní adrizú rĩ agá 'dãá nĩ.

*Ngá ã ní údé drị sị múngú rú rĩ vé tã, ãzini
vũrã rọbọṅọ zázú rĩ vé tã*

22 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í lū 'bá Īsērélē vé rī pi ní 'dīni, ‘Īmi ndrekí ĩmī mī sī rá, á ri átá íngázú 'bū gélesīla.

23 Lē ĩmi údékí aya ógú' 'bá ógú'ogū ni pi rií ĩnjī múngú rú ku, dōku lē ĩmi údékí dábū rií ĩnjī múngú rú ku.

24 “ ‘Lē ĩmi usakí nyō'okú, ĩmi sīkí má ní vūrā rōbō'ņō zāzú ni, ĩmi zākí rí má ní kābīlō, ndrī, āzini tī rōbō'ņō rú ānī. Ma sī mužú vūgá 'dīí, ma muž ĩmi ní tākiri sē vūrā ĩ ní rizú ma ĩnjīzú rī gé.

25 ĩmi sīkí dō má ní vūrā rōbō'ņō zāzú rī írā sī, lē ĩmi sīkí írā ĩ ní rú' 'bá ni upaá kuyé ni sī, ā upakí rú' 'bá ni aya' 'sī ku, ā' 'diātāsīyā ĩri sē vūrā rōbō'ņō zāzú rī adri ānī uletere ku.

26 Lē ĩmi tūkí mužú vūrā rōbō'ņō zāzú rī gé 'dāá vūrā pá ũ' 'bāzú rī gé sī ku, 'bā āzi ā ndre rí ĩmī rú' 'bá ule rī ku.' ”

U'dúkọ Múké Múngú vé rị

Keliko: U'dúkọ Múké Múngú vé rị New Testament+
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Keliko)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20